

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
Fakulta právnická

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Kristýna Suchá

Plzeň, 2022

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
Fakulta právnická
Katedra veřejné správy

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Současné velikonoční tradice na Plzeňsku

Autor: Kristýna Suchá

Vedoucí práce: Ing. Vojtěch Kouba, Ph.D.

Plzeň, 2022

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2021/2022

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Kristýna SUCHÁ**
Osobní číslo: **R19B0137P**
Studijní program: **B6804 Právní specializace**
Studijní obor: **Veřejná správa**
Téma práce: **Současné velikonoční tradice na Plzeňsku**
Zadávající katedra: **Katedra veřejné správy**

Zásady pro vypracování

Cílem práce je rozpracování teorie zahrnující pojem tradic ve společenských vědách a následně zaměření na velikonoční tradice na Plzeňsku.

V práci se budu věnovat:

1. Projmu „tradice“ ve společenských vědách
2. Českým velikonočním tradicím v etnografických pramenech
3. Základním charakteristikám Plzeňského kraje
4. Lidovým velikonočním tradicím Plzeňska se zaměřením na tradice v obci Mešno
5. Obnově tradic a jejich marketingovému využití se zaměřením na Plzeňský Prazdroj
6. Muzejním sbírkám věnovaným velikonočním tradicím

Ve výzkumu zaměřeném na tradice v obci Mešno budu zkoumat velikonoční tradice, kdy jednou z nejvýraznějších je křesťanství. Zdroji zde bude jak místní kronika, tak i hloubkové rozhovory jak se současnými křesťany, tak i s pamětníky.

V další části výzkumu se zaměřím na Plzeňský Prazdroj, který má svou vlastní velikonoční tradici, kdy město Plzeň a Plzeňané začali již v 19. stol. Darovat velikonoční váрку piva papeži. Tato vářka je vysvěcená a putuje do Vatikánu.

Ve třetí části se zaměřím na muzejní sbírky, které se velikonočním tradicím věnují. Je možné zmínit např. muzeum v Mariánské Týnici, které v období Velikonoc věnuje celou výstavu velikonočním tradicím na severním Plzeňsku. Obdobně se velikonočním tradicím věnuje i Muzeum dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech, ale existuje i organizace na Nepomucku věnující se oblasti jižního Plzeňska.

Rozsah bakalářské práce:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

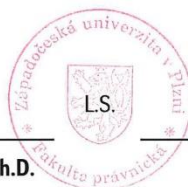
1. TOUFAR, Pavel. Velikonoce. Ilustrace Karel FRANTA. Vyd. 1. Třebíč: Akcent, 2001. ISBN 978-80-7268-129-7 315 s.
2. FROLCOVÁ, Věra. Velikonoce v české lidové kultuře. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2001. ISBN 978-80-7021-50336 277 s.
3. VLASÁKOVÁ, Olga. Velikonoce: tradice, pečivo, strava. Vyd. 1 Rakovník: Okresní muzeum, 1992. ISBN 80-85081-14-8 48 s.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Vojtěch Kouba, Ph.D.**
Katedra veřejné správy

Datum zadání bakalářské práce: **29. března 2021**
Termín odevzdání bakalářské práce: **31. března 2022**

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

JUDr. Tomáš Louda, CSc.
vedoucí katedry

V Plzni dne 25. října 2021

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou bakalářskou práci vypracovala samostatně a použila jsem pouze prameny a literaturu uvedené v seznamu bibliografických záznamů.

Prohlašuji, že tištěná verze a elektronická verze bakalářské práce jsou shodné.

V Plzni dne 30. 3. 2022 .....

Kristýna Suchá

Poděkování

Děkuji svému vedoucímu práce, Ing. Vojtěchu Koubovi, Ph. D., za jeho trpělivost a dobré rady. Dále děkuji Františkovi a Stanislavovi Šloufovým za poskytnuté rozhovory, dále pak Mgr. Janě Domanické, archivářce Plzeňského Prazdroje, a.s. za poskytnuté materiály, Mgr. Michalu Červenkovi, vedoucímu oddělení historie a společenských věd, kurátorovi sbírkových fondů a správci depozitáře Muzea jižního Plzeňska v Blovicích, Haně Fryčkové, průvodkyni Muzea a galerie severního Plzeňska v Mariánské Týnici a Janu Lehnerovi, vedoucímu oddělení historie a společenských věd a kurátorovi sbírkových fondů Muzea Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech za poskytnuté rozhovory.

Anotace

Ve své bakalářské práci jsem se zabývala současnými velikonočními tradicemi na Plzeňsku, které byly zmapovány. Nejprve byl představen pojem tradice a samotný plzeňský kraj a nejznámější velikonoční zvyky a tradice. Následně jsem se zabývala tradicí křistání v obci Mešno na Rokycansku a její roli v místní kronice, obnovené tradici papežského piva a využití této tradice v marketingu. V závěru práce jsem svou pozornost zaměřila na muzejní sbírky vybraných muzeí na Plzeňsku. Práce vychází z hloubkových rozhovorů s respondenty, ale i z bádání a zpracovávání historických materiálů.

Klíčová slova

Tradice; zvyky; papežské pivo; křistání; muzejní sbírky

Annotation

In my bachelor thesis I dealt with the current Easter traditions in Pilsen region, which were mapped. First, the concept of tradition and the Pilsen region itself and the most famous Easter customs and traditions were introduced. Subsequently, I dealt with the tradition of crucifixion in the village of Mešno in the Rokycany region and its role in the local chronicle, the revived tradition of the Pope's beer and the use of this tradition in marketing. Finally, I focused my attention on the museum collections of selected museums in the Pilsen region. The thesis is based on in-depth interviews with respondents, as well as research and processing of historical materials.

Keywords

Tradition; customs; pope's beer; crucifixion; museum collections

Obsah

Úvod.....	10
1 Pojem tradice ve společenských vědách	11
2 Nejznámější české velikonoční tradice	11
2.1 Velikonoční kraslice	11
2.2 Pečení jidášů	13
2.3 Křístání	13
2.4 Beránek	14
2.5 Pomlázka.....	14
3 Základní charakteristiky Plzeňského kraje.....	15
4 Lidové velikonoční tradice v obci Mešno	16
4.1 Obec Mešno	16
4.2 Lidové tradice v obci Mešno	17
4.3 Křístání v obecní kronice.....	18
4.3.1 Obecní kroniky	18
4.3.2 Zákon o kronikách obcí.....	19
4.3.3 Křístání v kronice obce Mešno.....	20
4.4 Křístání ze slov pamětníků	21
4.4.1 Rozhovor s Františkem Šloufem	21
4.4.2 Rozhovor se Stanislavem Šloufem.....	22
5 Obnova tradic a jejich marketingové využití v Plzeňském Prazdroji	24
5.1 Papež Lev XIII.....	24
5.2 Vznik tradice papežského piva	26
5.3 Obnova tradice papežského piva	28
5.4 Využití tradice v marketingu	33
6 Muzejní sbírky věnované velikonočním tradicím	34
6.1 Zákon o ochraně sbírek muzejní povahy	34
6.2 Vyhláška, kterou se provádí zákon o ochraně sbírek muzejní povahy... ..	37
9.3 Centrální evidence	39
9.3.1 Centrální evidence a právo na informace	39

9.3.2	Centrální evidence sbírek muzejní povahy Ministerstva kultury	39
6.4	Muzeum a galerie severního Plzeňska v Mariánské Týnici	40
6.5	Muzeum jižního Plzeňska v Blovicích	42
6.6	Muzeum Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech	44
	Závěr.....	47
	Cizojazyčné resumé.....	49
	Použité zdroje	51

ÚVOD

Velikonoční tradice bezesporu patří mezi součást kulturního dědictví České republiky a jsou součástí i kultury této země. Veřejná správa si mimo jiné klade za cíl o tyto památky, byť nehmotné, pečovat.

V současné době čelí česká kultura masivnímu vlivu zahraničních zvyků a tradic a původní, české zvyky pomalu ustupují do pozadí, a to i vlivem marketingové propagace zahraničních svátků.

Cílem této bakalářské práce je zpracování teorie zahrnující pojem tradic ve společenských vědách, následné zaměření na velikonoční tradice na Plzeňsku, jejich zmapování a zhodnocení využívání jejich potenciálu.

Toto téma jsem si vybrala z toho důvodu, že české tradice mě vždy zajímaly, a když se v prvním ročníku studia objevilo mezi tématy semestrálních prací téma „zvyky a tradice a jejich funkce v životě sociálních a prostorových skupin,“ neváhala jsem a toto téma si zvolila. Po úspěšném sepsání semestrální práce jsem došla k závěru, že téma ještě není plně vyčerpáno a ráda bych se mu věnovala i nadále.

1 POJEM TRADICE VE SPOLEČENSKÝCH VĚDÁCH

Ačkoliv se pojem tradice může na první pohled zdát synonymem ke slovu zvyk či konvence, není tomu tak. Každý z jednotlivých pojmů má význam odlišný. Tomuto tématu se věnoval ve svém díle *The Invention of Tradition* Eric Hobsbawm, který tradici vymezil jako určitý soubor praktik, který má za cíl vštípit určité hodnoty svým pravidelným opakováním, má rituální či symbolickou povahu a je považována za neměnnou. Tím se liší od zvyku, který je flexibilní, a přestože jde o již dobře zavedenou praxi, která v sobě nenese ideu jako tradice, není vnímán jako neměnný. Oproti tomu konvence se od uvedených liší tím, že jde o jakousi rutinu usnadňující každodenní život bez ideje, rutiny či symboliky.¹

Dle Hobsbawma lze tradice rozdělit hned do několika skupin a to těch, které buď zakládají a nebo symbolizují společenskou soudržnost, nebo zakládají status nebo vztah autority a ty, které vznikly za účelem socializace.²

Hobsbawm dochází k závěru, že tradice vštěpují lidem patriotismus, loajalitu, plnění povinností, ale že hrají důležitou roli pro jejich historické studium, protože zachycují společenské změny a mohou tak ukázat i to, jaký vztah mají obyvatelé ke své minulosti.³

2 NEJZNÁMĚJŠÍ ČESKÉ VELIKONOČNÍ TRADICE

2.1 Velikonoční kraslice

Jedním ze symbolů Velikonoc je vajíčko. Zvyk konzumovat ho v době tzv. svátků jara k nám přišel z Německa a zdá se, že souvisí s velkým postem, při němž se nesmějí jíst ani vejce, a lidé proto nedočkavě čekali, až postní doba skončí. Ve spojení s lidovou tradicí vznikl zvyk zdobení vajíček – kraslic doprovázený řadou

---

¹ HOBSBAWM, Eric, RANGER, Terence. *The Invention of Tradition*. Cambridge University Press, 1983. ISBN 0 521 43773 3 s.324 [cit. 2022-03-30] Dostupné z: https://psi424.cankaya.edu.tr/uploads/files/Hobsbawm_and_Ranger_eds_The_Invention_of_Tradition.pdf

² HOBSBAWM, Eric, RANGER, Terence. *The Invention of Tradition*. Cambridge University Press, 1983. ISBN 0 521 43773 3 s.324 [cit. 2022-03-30] Dostupné z: https://psi424.cankaya.edu.tr/uploads/files/Hobsbawm_and_Ranger_eds_The_Invention_of_Tradition.pdf

³ HOBSBAWM, Eric, RANGER, Terence. *The Invention of Tradition*. Cambridge University Press, 1983. ISBN 0 521 43773 3 s.324 [cit. 2022-03-30] Dostupné z: https://psi424.cankaya.edu.tr/uploads/files/Hobsbawm_and_Ranger_eds_The_Invention_of_Tradition.pdf

obřadů a pověr. V některých lidových tradicích je vajíčko také nositelem zlých mocí. Aby se člověk vyhnul neštěstí, nesmí je přinést do domu po západu slunce a skořápku je třeba dokonale rozdrtit a hodit slepicím, aby ji nezneužila nějaká nečistá síla.⁴

Pohanům symbolizovala vejce nový život, plodnost či jarní znovuzrození přírody po zimě. Podle křesťanské pověsti Ježíš Kristus a svatý Petr navštívili během cest jednu z hospodyň a požádali ji o kus chleba. Bohužel, hospodyně žádný neměla, proto pocestné uctila vejcem upečeným v popelu. Když ale po mužích chtěla skořápky uklidit, zjistila, že se proměnily ve zlato. Od té doby údajně hospodyně ve stejný den začaly obdarovávat pocestné malovanými vejci.⁵

Vyzdobená vejce jsou v písemných pramenech v Čechách doložena zhruba od 14. století. Jednobarevná vejce ale nalezneme v písemných pramenech již v 10. století, a to v oblasti Jižní Moravy.⁶ *Patrně doposud nejstarší zpráva o funkci velikonočního vejce jako daru – výkupu za mrskání ve světských vrstvách městské společnosti pochází z roku 1610.*⁷

Samotné slovo kraslice má staroslovanský původ. Zpočátku se vejce nejčastěji barvila červenou barvou. Tato barva symbolizovala Kristovu krev a jeho utrpení. V lidové tradici měla červená vejce magickou moc a mohla přivolat či udržet lásku. A právě červená je ve staroslovanštině krasnyj. Barvení červenou tedy nazýváme krasnění, kraslení nebo kráslení.⁸

S kraslicemi, které si chlapi vykoledovali, si děti užily spoustu zábavy. Právě odpoledne patřilo dětem. Za vsí bývalo živo, hrály se různé hry o vajíčka. Chlapi ťukali vejcem o vejce, a komu dříve prasklo, ten prohrál a musel dát své vajíčko

---

4 TOUFAR, Pavel. Velikonoce. Ilustrace Karel FRANTA. Vyd. 1. Třebíč: Akcent, 2001. ISBN 978-80-7268-129-7 s. 293 [cit. 2022-03-29]

5 TOUFAR, Pavel. Velikonoce. Ilustrace Karel FRANTA. Vyd. 1. Třebíč: Akcent, 2001. ISBN 978-80-7268-129-7 s. 293 [cit. 2022-03-29]

6 TOUFAR, Pavel. Velikonoce. Ilustrace Karel FRANTA. Vyd. 1. Třebíč: Akcent, 2001. ISBN 978-80-7268-129-7 s. 293 [cit. 2022-03-29]

7 FROLCOVÁ, Věra. Velikonoce v české lidové kultuře. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2001. ISBN 80-7021-503-8 s. 220 [cit. 2022-03-29]

8 FROLCOVÁ, Věra. Velikonoce v české lidové kultuře. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2001. ISBN 80-7021-503-8 s. 220 [cit. 2022-03-29]

vítězi. Jinde se koulelo vajíčky po nakloněné ploše a vyhrával ten, komu se vajíčko dokoulelo nejdále.⁹

2.2 Pečení jidášů

Jidáše dostaly svůj název podle přítele Ježíše Krista, jednoho z dvanácti apoštolů, Jidáše, který jej zradil. Jedná se o obřadní velikonoční pečivo z kynutého těsta potřené medem. Není pro ně stanoven jeden správný tvar. Můžeme je nalézt vyobrazeny jako uzle, zapletené dva konce do sebe, spirálu, ale i jako postavu. Primárně mají jidáše ale napodobovat provaz jakožto symbol lana, na kterém se Jidáš po zradě Ježíše Krista oběsil.¹⁰

První písemné zmínky o jidáších pocházejí z 19. a 20. století. Tím se liší např. od pečení beránků, které je dokládáno již od středověku.¹¹

Med se u pečení jidášů, resp. na jejich potřeni používal zejména z ochranného důvodu. Měl sloužit jako prevence štípnutí, či uštknutí hadem. Zajímavé je, že na Zelený čtvrtek se med nesměl kupovat, ale pouze vyprosít, aby se rodiny drželo štěstí.¹²

2.3 Křístání

Tato lidová tradice bývá nazývána mnoha jmény, jako např. hrkání, klepání, hrčení, klapání, klapotání, zvonění, řehtání, rachtání, rajrání, rumplování, dukání, skrkání, farfování, tragarování, ščukotání, vřzgání či verčákování. Tato tradice bývala odpradávná tradicí vyhrazenou hlavně pro chlapce, ale důvod jejího vzniku ostatně jako i místo, stále nebylo objasněno.¹³

Dle tradic by se mělo s křístáním začít na zelený čtvrtek v poledne, kdy zvony odletí do Říma. Následně pak večer a na Velký pátek brzy ráno, v poledne, ve tři

---

9 FROLCOVÁ, Věra. Velikonoce v české lidové kultuře. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2001. ISBN 80-7021- 503-8 s. 220 [cit. 2022-03-29]

10 FROLCOVÁ, Věra. Velikonoce v české lidové kultuře. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2001. ISBN 80-7021- 503-8 s. 111 [cit. 2022-03-29]

11 FROLCOVÁ, Věra. Velikonoce v české lidové kultuře. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2001. ISBN 80-7021- 503-8 s. 112 [cit. 2022-03-29]

12 FROLCOVÁ, Věra. Velikonoce v české lidové kultuře. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2001. ISBN 80-7021- 503-8 s. 112 [cit. 2022-03-29]

13 FROLCOVÁ, Věra. Velikonoce v české lidové kultuře. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2001. ISBN 80-7021- 503-8 s. 115 [cit. 2022-03-29]

hodiny, kdy má být křistáno v čas smrti Ježíše Krista, a naposledy večer. Úprava jednotlivých časů se ale liší v závislosti na místě.¹⁴

První písemná zmínka dokládající tuto tradici pochází z druhé poloviny 19. století. V čele skupiny stál vždy nejstarší, který se mohl nazývat pánem, půlpánem, starcem, velitelem, hejtmanem, komendantem, náčelníkem, kaprálem, králem či poručníkem. Kandidát na vedoucí skupiny pro další rok se často nazýval záprtkem.¹⁵

Průvody většinou odcházely od kostela, popřípadě jiného sakrálního místa jako kříž či kaplička. Nástroje, tedy křistačky či hrkačky se opět lišily na základě regionu a místních tradic. Mohlo jít o klepačky, přes klasické křistačky až po pojízdné trakaře.¹⁶

Dle badatelů má tento zvyk prapůvod v ochranné magii, kdy obejití obce po jejím obvodu mělo plašit a odradit zlo.¹⁷

2.4 Beránek

Tradici pečení beránka známe již od středověku. Z tehdejších pramenů však není zřejmé, zda šlo o maso, či pečivo. Dle pramenů ze 17. století se domníváme, že šlo o pečivo, jelikož se dával jako dar mezi přáteli. Nejčastěji se pekl piškotový nebo kynutý.¹⁸

2.5 Pomlázka

Nelze opominout pomlázku, která je známá již od středověku a dle jazykovědců je pomlázka ryze českou tradicí, pro kterou v zahraničí neexistuje ani označení. Poprvé byla pomlázka zapsána husitským knězem Janem z Rokycan ve formě

---

14 FROLCOVÁ, Věra. Velikonoce v české lidové kultuře. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2001. ISBN 80-7021- 503-8 s. 115 [cit. 2022-03-29]

15 FROLCOVÁ, Věra. Velikonoce v české lidové kultuře. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2001. ISBN 80-7021- 503-8 s. 115 [cit. 2022-03-29]

16 FROLCOVÁ, Věra. Velikonoce v české lidové kultuře. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2001. ISBN 80-7021- 503-8 s. 116 [cit. 2022-03-29]

17 FROLCOVÁ, Věra. Velikonoce v české lidové kultuře. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2001. ISBN 80-7021- 503-8 s. 117 [cit. 2022-03-29]

18 FROLCOVÁ, Věra. Velikonoce v české lidové kultuře. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2001. ISBN 80-7021- 503-8 s. 184 [cit. 2022-03-29]

slovesa pomlázejí. Následně starší prameny ze 14. století již používají přímo označení pomlázka.¹⁹

Jedná se o spletené, nejčastěji vrbové pruty, omlady, do copu či hranolu. Nejčastěji se shledáme s pomlázkou z celkem osmi prutů, ale lze splést pomlázku i z dvanácti či šestnácti prutů.

3 ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKY PLZEŇSKÉHO KRAJE

Plzeňský kraj je co do své rozlohy o sedmi a půl tisících kilometrech čtverečních třetím největším krajem Česka, avšak co do počtu obyvatelstva v žebříčku obsadil až deváté místo. Největším městem je Plzeň, kde žije přibližně každý čtvrtý obyvatel Plzeňského kraje, následováno městem Klatovy, které je oproti Plzni osmkrát menší.²⁰

Díky své velké rozloze a poměrně malému zalidnění disponuje Plzeňský kraj rozlehými územími volní krajiny. Na jihozápadě je kraj ohraničen pohořím Šumava, kde nalezneme i Národní park Šumava, ale do území kraje zasahuje i pohoří Český les. Vodácky dobře známé jsou řeky Orava a Vydra.²¹

V Plzeňském kraji se ale nachází i poslední národopisná oblast, Chodsko. To je charakteristické především chodskými koláči či folklórem.²²

Kvůli své poloze na území kraje nalezneme i řadu hradů, klášterů a hradních zřícenin. Historicky jsou s Plzeňským krajem spojeny i šlechtické rody Czerninů z Chudenic, Lobkowiczů, pánů z Klenové a Hroznatovců, kteří z tohoto kraje pocházejí.²³

V roce 2015 se krajské město Plzeň stalo Evropským hlavním městem kultury, což bylo spojeno s nárůstem návštěvnosti a řadou akcí, které byly v rámci této prestižní události po celý rok pořádány.

---

19 FROLCOVÁ, Věra. Velikonoce v české lidové kultuře. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2001. ISBN 80-7021-503-8 s. 198 [cit. 2022-03-29]

20 PLZEŇ TURISMUS. Otevřete si Plzeň a objevte Plzeňský kraj: program 9 týdnů baroka 2015 : výstavy : akce v regionu. [Plzeň]: Plzeňský kraj ve spolupráci s Plzeň 2015, Plzeň - Turismus a MAS sv. Jana z Nepomuku, [2015]. [cit. 2022-03-30] ISBN 978-80-906075-7-6.

21 PLZEŇ TURISMUS. Otevřete si Plzeň a objevte Plzeňský kraj: program 9 týdnů baroka 2015 : výstavy : akce v regionu. [Plzeň]: Plzeňský kraj ve spolupráci s Plzeň 2015, Plzeň - Turismus a MAS sv. Jana z Nepomuku, [2015]. [cit. 2022-03-30] ISBN 978-80-906075-7-6

22 PLZEŇ TURISMUS. Otevřete si Plzeň a objevte Plzeňský kraj: program 9 týdnů baroka 2015 : výstavy : akce v regionu. [Plzeň]: Plzeňský kraj ve spolupráci s Plzeň 2015, Plzeň - Turismus a MAS sv. Jana z Nepomuku, [2015]. [cit. 2022-03-30] ISBN 978-80-906075-7-6

23 PLZEŇ TURISMUS. Otevřete si Plzeň a objevte Plzeňský kraj: program 9 týdnů baroka 2015 : výstavy : akce v regionu. [Plzeň]: Plzeňský kraj ve spolupráci s Plzeň 2015, Plzeň - Turismus a MAS sv. Jana z Nepomuku, [2015]. [cit. 2022-03-30] ISBN 978-80-906075-7-6

Nejmladší obcí Plzeňského kraje jsou Konstantinovy lázně, které se samostatnou obcí staly až v roce 1924.²⁴

Na území Plzeňského kraje nedaleko města Rokycany se nachází vodní hamr Dobřív, který je největší a nejvýznamnější technickou památkou svého druhu v České republice.²⁵

Unikátní je i nejmenší muzeum v České republice, které se nachází v Křenovech. Jde o muzeum vah, které měří jen čtyři metry čtvereční.²⁶

Plzeňský kraj je však spojen hlavně s plzeňským pivem, které se stalo jeho symbolem.²⁷

4 LIDOVÉ VELIKONOČNÍ TRADICE V OBCI MEŠNO

4.1 Obec Mešno

Obec Mešno ne rozprostírá přibližně jedenáct kilometrů jižně od města Rokycany a již od počátku své existence byla tato obec spojena s kostelem. Neexistuje písemná zmínka o vzniku obce, nicméně první kostel zde měl stát již ve 13. století, kdy v tomto kostele měly být slouženy mše pro okolní vesnice. První zmínka o místním kostele se datuje do roku 1352 a patronátní právo vykonával od roku 1361 až 1370 Bohuslav ze Švamberka. Od roku 1395 se následně staly patrony bratři Jaroslav a Sezema z Homberka. Patronátní právo bylo s rodem Homberků spojeno i nadále. Bohužel roku 1898 v obci vyplukl požár a z hořící chalupy oheň přeskočil na šindelovou střechu místního kostela, který následně také vyhořel. Byl vystavěn tedy kostel nový v novogotickém slohu a svou podobu si zachoval dodnes. Tento kostel byl vysvěcen 9. listopadu 1902. Mešenský kostel je i dnes největší dominantou obce, láká návštěvníky nejen svým vzhledem, ale i pořádáním nejrůznějších koncertů. Jeho vitráže pocházejí z Císařské kaple chrámu sv. Víta a pod kostelem na jižní straně si lze všimnout i smírčího kříže

---

²⁴ PLZEŇ TURISMUS. Otevřete si Plzeň a objevte Plzeňský kraj: program 9 týdnů baroka 2015 : výstavy : akce v regionu. [Plzeň]: Plzeňský kraj ve spolupráci s Plzeň 2015, Plzeň - Turismus a MAS sv. Jana z Nepomuku, [2015]. [cit. 2022-03-30] ISBN 978-80-906075-7-6

²⁵ PLZEŇ TURISMUS. Otevřete si Plzeň a objevte Plzeňský kraj: program 9 týdnů baroka 2015 : výstavy : akce v regionu. [Plzeň]: Plzeňský kraj ve spolupráci s Plzeň 2015, Plzeň - Turismus a MAS sv. Jana z Nepomuku, [2015]. [cit. 2022-03-30] ISBN 978-80-906075-7-6

²⁶ PLZEŇ TURISMUS. Otevřete si Plzeň a objevte Plzeňský kraj: program 9 týdnů baroka 2015 : výstavy : akce v regionu. [Plzeň]: Plzeňský kraj ve spolupráci s Plzeň 2015, Plzeň - Turismus a MAS sv. Jana z Nepomuku, [2015]. [cit. 2022-03-30] ISBN 978-80-906075-7-6

²⁷ PLZEŇ TURISMUS. Otevřete si Plzeň a objevte Plzeňský kraj: program 9 týdnů baroka 2015 : výstavy : akce v regionu. [Plzeň]: Plzeňský kraj ve spolupráci s Plzeň 2015, Plzeň - Turismus a MAS sv. Jana z Nepomuku, [2015]. [cit. 2022-03-30] ISBN 978-80-906075-7-6

z roku 1757, který je jedinou památkou tohoto druhu v regionu, která se zachovala. Kostel od roku 2015 spravuje obec.²⁸

V obci byl roku 1900 založen Sbor dobrovolných hasičů, který funguje i dnes. V současnosti žije v Mešně osmdesát čtyři stálých obyvatel.²⁹

4.2 Lidové tradice v obci Mešno

Lidové velikonoční tradice v obci Mešno zastupuje v první řadě křístání. Křístáci se scházejí na Zelený čtvrtek v šest hodin večer na návsi pod kostelem Nejsvětější Trojice a za zvuku křistaček procházejí celou obec vždy ve čtvrtek v šest večer, pak na Velký pátek ráno v šest hodin, o poledni a v šest večer. Nejvíce se ale křístáci těší na Bílou sobotu. To křístají pouze v ranních hodinách od šesti hodin a následně jdou koledovat. Obcházejí dům po domu. U každého co nejvíce zakřístají a následně každý z nich řekne nějakou říkačku. Společně koledování zakončí koledou

Paní mámo zlatičká, darujte nám vajíčka,

nedáte-li vajíčka, uteče Vám slepička,

do horního rybníčka a z rybníčka do louže,

kdo jí odtud pomůže?

Jedinou výjimku v koledování představuje místní mlýn. K panu mlynáři se chodí koledovat v sobotu večer, protože mlýn se nachází pod obcí v lese. Křístáci by tak museli s sebou vézt veškerou koledu po nezpevněné jílovité cestě. Proto chodí koledovat v pátek večer, kdy si koledu z mlýna ještě tentýž den rozdělí.

Po koledě křístáci odcházejí domů k jednomu z koledníků, kde si odměnu spravedlivě rozdělí. Ačkoliv ne všichni chodí křístat pokaždé, kdy by měli, jejich docházka není stoprocentní, tak na toto se v současnosti nehledí. Maximálně ve chvíli, pokud by určitého druhu koledy nevycházel takový počet, který by si mezi

---

28 Kronika obce Mešno, 1. díl, roky 1924-1995 Dostupná z: <https://www.portafontium.eu/iipimage/30760542>

29 MEŠNO. Současnost. (online) Mesno.cz. c.2022 [cit.2022-03-29] Dostupné z: <https://www.mesno.cz/obec/informace-o-obci/soucasnost/>

sebe mohli rozdělit všichni křístáci, tak dostanou přednost ti, kteří měli docházku stoprocentní.

V koledě se nejčastěji objevují cukrovinky, peníze, ale i vajíčka. Vejce jsou nejčastěji syrová. Pokud je některé uvařené, tak bývají obarvena pomocí slupky z cibule. Pouze výjimečně se objeví vejce zdobená ať už smršťovacími foliemi, či jinou technikou.

Počet koledníků se nyní pohybuje kolem pěti dětí, kdy většina je zastoupena děvčaty. Nejčastěji koledují děti navštěvující první stupeň základní školy, ale někteří koledují až do svých patnácti let. Jde ale spíše o výjimky. Většinou takto staří koledníci chodívají ve skupině jen z toho důvodu, aby malé děti měly doprovod a jelikož bývají koledníci podobného stáří, tak se ti starší takto snaží naučit své nástupce, kudy se chodí a jak mají křístat.

Křistačky se v obci dědí z generace na generaci. Jedná se o křistačky, kdy ozubené kolečko, které je roztáčeno kličkou koledníkem vydává zvuk narážením na úzké prkno. Mladší děti občas chodívají s malými křistačkami, které se pohyby zápěstí musí otáčet ve vzduchu, aby vydávaly zvuk, ale později se opět uchylují ke starší modelům, protože z těchto novodobých je po více než hodinovém křístání bolí ruce a tyto křistačky ani nevydávají hlasitý zvuk.

4.3 Křístání v obecní kronice

4.3.1 Obecní kroniky

První povinnost vedení obecních kronik se váže k pokynu Karla hraběte Chotka z roku 1835. Ten tuto povinnost uložil městům a obcím, které disponovaly právem trhu. Tyto kroniky měly být psány od 1. ledna 1836. Byla zde dána možnost kroniku psát i v latinském jazyce. Kronikářem se mohl stát pouze muž. V pokynu můžeme nalézt ale i doporučení týkající se papíru, inkoustu či umístění letopočtu a jména kronikáře.³⁰

Další úpravu nalezneme za období první republiky, kdy povinnost založení a vedení kroniky byla uložena §1 zákona č. 80/1920 Sb., o pamětních knihách

---

30 HRDINA, Ignác Antonín. Pokyn Karla hraběte Chotka k vedení obecních a farních kronik v Čechách. (online) Revue církevního práva – Church Law Review, 2009, 3/09 (44), c. 2009. s.211-213 [cit. 2022-03-29] ISSN 1211-1635 Dostupné z: <http://spcp.prf.cuni.cz/42-56/44-cele.pdf>

každé politické obci. Tento zákon obsahoval pouze čtyři paragrafy a zakotvil povinnost pověření kronikáře ustanoveného obecním zastupitelstvem, který bude kroniku vést. Za tuto činnost náležela kronikáři odměna. Tento zákon byl platný až do doby jeho derogace v roce 2006, kdy byl nahrazen zákonem č. 132/2006 Sb., o kronikách obcí, kterému se ještě budeme věnovat.

K tomuto zákonu se pojí i prováděcí předpis v podobě nařízení vlády republiky Československé č. 211/1921 Sb., ze dne 9. června 1921. Toto nařízení specifikovalo ustanovení zákona č. 80/1920, kdy obecní kronika musela být pořízena nejpozději do konce roku 1922 a to na vlastní náklady obce. Nařízení upravilo i technické náležitosti kroniky v podobě pevných, čistých listů, které budou očíslovány, označení knihy pečetí na titulním listě a na každé desáté stránce. §3 zákona upravuje obsah, který kronikář má do kroniky zapisovat a který naopak vhodný není. Pokud měla obec více než deset tisíc obyvatel, byla role kronikáře svěřena odborníku z archivu, muzea nebo např. knihovníkovi. Kronikář si kroniku nesměl zapůjčit domů. Kronika směla být uložena pouze v muzeu, archivu nebo v obecní knihovně.

Toto nařízení bylo nahrazeno vládním nařízením č. 169/1932 Sb., o pamětních knihách obecních ze dne 17. listopadu 1932. Svým obsahem se velice podobá předcházejícímu nařízení jakožto prováděcímu předpisu, avšak zahrnuje do svého textu i oblast Podkarpatské Rusi, kde toto nařízení platilo podmíněně.

Nyní jsou obecní kroniky upraveny zákonem č. 132/2006 Sb., o kronikách obcí.

1.3.2 Zákon o kronikách obcí

Zákon č. 132/2006 Sb., o kronikách obcí (dále jen „zákon o kronikách“) obsahuje pouze šest paragrafů. Svým obsahem velice připomíná prvorepublikový zákon č. 80/1920 Sb., který zakotvoval povinnost psaní obecních kronik na území tehdejší Československé republiky.

Kronika obce má sloužit pro budoucí generace jako zdroj informací a poučení a má zachycovat důležité události a zprávy z obce.

Tento zákon obsahuje i kogentní ustanovení, že se má jednat o ručně psanou knihu s číslovanými listy či lze přistoupit k elektronické podobě kroniky. Ale zde

je opět zapotřebí listy očíslovat, kroniku tisknout každý kalendářní rok a následně svázat. Je povinnost provést zápis jedenkrát za rok a o tomto zápisu rozhoduje obec.

Do kroniky lze nahlédnout na obecním úřadě a to ve vymezené době.

Zákon rovněž zakládá i požadavky, která z fyzických osob může být kronikářem. Dle zákona tak musí jít o občana obce, který je starší osmnácti let. Občan obce, který dovršil plnoletosti kromě toho, že se může stát kronikářem, tak smí požádat i o změnu zápisu nebo jeho opravu a to písemně.

4.3.3 Křistání v kronice obce Mešno

Kronika obce Mešno byla založena až roku 1924 na základě vládního nařízení. Avšak i přes její brzké založení se první zmínka o tradici křistání, která se v obci dlouhodobě udržuje, objevuje až v roce 1977, kdy křistalo celkem 5 křistáků. Tento rok se sice objevuje v místní kronice prvně tradice křistání, ale kronikář použil místo označení Velikonoce označení Svátky jara. Tento rok jsou v kronice zmíněny i další tradice jako pečení mazanců, medem mazaných preclíků (jidášů), popovejšání, kdy se kraslice vyhazují do vzduchu a při dopadu na zem se skořápka rozbije, ale i svěcení košťat, kdy se metličky z proutí zavěšovaly nad dveře. Tento zvyk je však připomenut již jen jako dávno vymizelý a přednost je věnována křistání.³¹

Po tomto záznamu se zvyk křistání v kronice opět několik let nezmiňuje a to až do roku 1989, kdy jsou vyjmenováni křistáci.³²

I v dalších letech se tradice křistání objevuje v obci pouze sporadicky a vždy jen zmínkou. V roce 1991 je sice křistání věnováno více prostoru, ale je to zejména způsobeno tím, že v tomto roce se oficiálně mezi křistáky objevily i dívky. Kronikář zde v této souvislosti poznamenal „*Feminizace proniká již i do této,*

---

31 Kronika obce Mešno, 1. díl, roky 1924-1995 Dostupná z: <https://www.portafontium.eu/iipimage/30760542>

32 Kronika obce Mešno, 1. díl, roky 1924-1995 Dostupná z: <https://www.portafontium.eu/iipimage/30760542>

dříve výhradně klukovské, profese. Jak jsem upozoroval, tak bývalá tvrdá kázeň při tomto pěkném zvyku rok od roku upadá.“³³

Nejvíce dětí křístalo v roce 1995, kdy byl počet křístáků hned devět dětí. Velela dívka, slečna Vávrová. Kronika dále obsahuje poznámku, že v tomto roce nasněžilo na Velký pátek hned pět centimetrů sněhu, který roztál až na Bílou sobotu.³⁴

4.4 Křístání ze slov pamětníků

V naší rodině představuje křístání dlouholetou tradici, která se stala součástí naší rodinné historie. Momentálně mluvíme hned o třech žijících generacích křistačů, kdy nejstarší zastupuje děda, František Šlouf, prostřední strýc Stanislav Šlouf a tu nejmladší já sama.

4.4.1 Rozhovor s Františkem Šloufem

Když se řekne křístání, co si vybavíš z doby, kdy jsi byl ještě chlapcem a nazýval se křistačem?

*Vybavím si, že jsme začínali ve čtvrtek odpoledne. Chodilo se vždy po klekání. V pátek se chodilo brzy ráno před školou, pak v poledne a večer. V sobotu se šlo už jen jednou a to ráno, a pak se chodilo už jen vybírat. Na čase, kdy půjdeme vybírat jsme se vždy domlouvali, ale většinou kolem deváté. Jeden z nás přivezl kárku, na kterou jsme dali košíky, které si každý z nás přinesl. Ty byly vystlané senem na vejce.*³⁵

Jaké tehdy byly křistačky?

Byly to ty velké, které se v rodinách ještě objevují. Skládaly se ze dvou prken, která mezi sebou měla zapřené uzoučké prkénko. To vibrovalo o ozubené kolečko, které se roztáčelo páčkou. Nebyly to takové ty malé, které jsou teď v obchodech. Ty nejsou skoro slyšet. Někdo měl ale i tzv. dvouplátovku. Ta měla ozubené

---

33 Kronika obce Mešno, 1. díl, roky 1924-1995 Dostupná z: <https://www.portafontium.eu/iipimage/30760542>

34 Kronika obce Mešno, 1. díl, roky 1924-1995 Dostupná z: <https://www.portafontium.eu/iipimage/30760542>

35 Rozhovor s Františkem Šloufem vedený Kristýnou Suchou dne 27. března 2022

kolečko uprostřed a vibrovala o dvě prkénka. Byla tak hlasitější. Občas měl ale někdo i klapáčky. Ty už tak hlasité nebyly.³⁶

Když se vrátíme zpět k samotnému průběhu křístání, tak vždy chodí někdo v čele skupiny. Byls někdy tímto vedoucím?

Za nás se mu říkalo kaprál. Vždy ten nejstarší. Určoval, kdy se začne křístat a kdy se skončí. Tento interval určoval mávnutím ruky. Když mávl, tak jsme začali křístat. Když mávl podruhé, tak jsme přestali. Druhý nejstarší chodil na konci skupiny, abychom někomu neutekli. Já ale nikdy kaprálem nebyl.³⁷

Měl kaprál ještě nějakou roli kromě určování začátku a konce intervalu křístání?

Velkou roli měl hlavně při rozdělování koledy. Tu jsme si rozdávali u kostela. Tam jsme si sedli do trávy a rozdávali koledu. Kaprál vždycky dostal největší podíl, protože byl velitel. Ale taky mohl někomu odměnu i strhnout, když křístal málo a spíš jen občas zatočil kolečkem. Pokud někdo neměl plnou docházku, nebo chodil pozdě, tak taky strhnul vejce.³⁸

Co jste dostávali za koledu?

Tehdy ještě nebyly čokolády a cukrovinky jako jsou teď. Dostávali jsme buď vejce nebo peníze. U každého domu jsme každý řekli nějakou říkanku, nebo zazpívali k Velikonocům.³⁹

Dostávali jste spíše kraslice nebo syrová vejce?

Obojí. Kraslice byly obarvené většinou v pšenici a byly zelené. Některé na sobě měly i takové polepky, které se tehdy daly koupit. Namočily se do vody a přetáhly se na vejce. Často se ale zmuchlaly.⁴⁰

4.4.2 Rozhovor se Stanislavem Šloufem

V jaké hodiny jste chodili křístat?

---

36 Rozhovor s Františkem Šloufem vedený Kristýnou Suchou dne 27. března 2022

37 Rozhovor s Františkem Šloufem vedený Kristýnou Suchou dne 27. března 2022

38 Rozhovor s Františkem Šloufem vedený Kristýnou Suchou dne 27. března 2022

39 Rozhovor s Františkem Šloufem vedený Kristýnou Suchou dne 27. března 2022

40 Rozhovor s Františkem Šloufem vedený Kristýnou Suchou dne 27. března 2022

Začalo se ve čtvrtek večer v šest. Vždy jsme se scházeli u kostela, odkud se začínalo. Postupně jsme prošli celé Mešno. Další křístání bylo v pátek ráno před školou. To se chodilo mezi pátou a šestou, abychom stihli autobus. Vzpomínám si, že jsem jednou zaspal. Kluci mi pak křístali pod okny. V poledne se nešlo, protože jsme byli ve škole. Pak se šlo až ve chvíli, kdy jsme se ze školy vrátili. Poslední křístání bylo v sobotu ráno, a pak se šlo koledovat.⁴¹

Jednalo se tedy hlavně o klučičí skupinku?

Ano. Ono v Mešně moc holek nebylo. Občas na námi šla kousek tvá máma, to byla taková průkopnice. Nebyla oficiální křistačkou, neměla ani křistačku, jen s námi občas kousek šla. Ale jinak ne.⁴²

Když jste koledovali, říkali jste každý říkanku za sebe, nebo jste měli jednu společnou?

Každý z nás měl říkanku za sebe.⁴³

Když jsi se zmínil o koledování, co jste tak dostávali za koledu?

Hlavně vejce nebo peníze. Občas nějakou cukrovinku, ale to jen občas. Vejce byla vařená, obarvená ve slupce od cibule, ale dostávali jsme i syrová. Vejce se hlavně nesměla smíchat. Museli jsme je rozdělovat tak, že v jednom košíku byla vejce vařená a v druhém vejce syrová. Jakmile se vejce smíchala, tak ta vařená syrová vejce rozbila.⁴⁴

Kde jste si koledu pak rozdělili?

Koledu jsme si rozdělovali u jednoho z nás doma. Většinou u kluků, kteří bydleli na návsi. Nejvíce vždy dostal vedoucí skupiny. Ten si i evidoval naši docházku, takže pokud někdo třeba i jen jednou vynechal, tak se mu snížila odměna.⁴⁵

Byl jsi i ty někdy vedoucím?

---

41 Rozhovor se Stanislavem Šloufem vedený Kristýnou Suchou ze dne 28. března 2022

42 Rozhovor se Stanislavem Šloufem vedený Kristýnou Suchou ze dne 28. března 2022

43 Rozhovor se Stanislavem Šloufem vedený Kristýnou Suchou ze dne 28. března 2022

44 Rozhovor se Stanislavem Šloufem vedený Kristýnou Suchou ze dne 28. března 2022

45 Rozhovor se Stanislavem Šloufem vedený Kristýnou Suchou ze dne 28. března 2022

*Ne. Já vedoucím nikdy nebyl.*⁴⁶

5 OBNOVA TRADIC A JEJICH MARKETINGOVÉ VYUŽITÍ V PLZEŇSKÉM PRAZDROJI

Velikonoční tradice na Plzeňsku však nespočívají pouze v takových tradicích, které jsou všeobecně známy, jako např. velikonoční kraslice, které jsme si již představili. Město Plzeň ve spolupráci s místním, světově známým pivovarem, Plzeňským Prazdrojem již v 19. století započali tradici spočívající ve vaření speciálního posvěceného piva pro papeže.⁴⁷

5.1 Papež Lev XIII.

Speciální pivo Plzeňského Prazdroje, které je jménem pivovaru a města Plzně věnováno papeži se úzce pojí právě s papežem Lvem XIII. Právě jemu byla uvařena první várka tohoto moku, a to na doporučení lékaře.⁴⁸

Papež Lev XIII. se narodil 2. března 1810 v Carpinetě, nedaleko města Velletri jakožto Vincenzo Gioacchino Luigi hrabě Pecci. Od osmi do svých čtrnácti let vyrůstal v jezuitské koleji ve Viterbu a následně po smrti matky v Římské koleji. Již ve svých dvaadvaceti letech prošel duchovním svěcením a stal se výpomocným učitelem. Vystudoval právo občanské i duchovní na Římské univerzitě Sapienzi. Během roku 1837 byl jmenován domácím prelátem a zpravodajem při soudním dvoře SegnatURY a v závěru roku, tedy 31. prosince 1837 byl posvěcen v kapli sv. Stanislava Kostky na kněze, a to od generálního vikáře Odescachiho. Následně byl mladý Gioacchino či Jáchym vyslán do Beneventu za účelem napravení tamní veřejné správy, která byla zničená válkami a lupičstvím. Jáchym nechal zločince pochyťat, aby na nich mohl být vykonán rozsudek. Svému úkolu dostál a veřejnou správu napravil. Mimo jiné nechal zřídit celnice, zmírnil daně, nechal položit základy votivnímu chrámu, ale třeba i nechal

---

46 Rozhovor se Stanislavem Šloufem vedený Kristýnou Suchou ze dne 28. března 2022

47 Archiv společnosti Plzeňský Prazdroj, a.s.

48 Archiv společnosti Plzeňský Prazdroj, a.s.

vystavět nové silnice, aby byla zajištěna infrastruktura a mimo jiné i uspořádal školství. Veškeré tyto reformy místní veřejné správy uskutečnil do dvou let.⁴⁹

Jeho mimořádné píle si všiml i v Římě, proto byl Jáchym opět povolán do Říma a vzápětí vyslán na jednu z nejpřednějších delegací a to do Perugie v Umrii, kde se měl opět zasloužit o veřejnou správu. I na tomto místě plnil úkoly velice svědomitě, proto se o tři roky později, roku 1843, stal diplomatem v Belgii, kde měl zastupovat církevní práva a zájmy, jakožto apoštolský velvyslanec u krále Leopolda I., který byl protestantského vyznání. Během svého působení v této funkci se zasloužil o rozkvět katolické univerzity v Lovani a zejména díky svému působení a činnostem v této zemi nahlédl i do náboženských i politických poměrů velkých států sousedících s Itálií.⁵⁰

Následně ho cesty opět zavedly do Perugie, kde byl 19. ledna roku 1846 jmenován biskupem. Svou funkci vykonával svědomitě a založil zde i nový studijní řád, který se řídil zásadami Tomáše Akvinského a šířil tak hlubší scholastické studium. Během tohoto jeho působení zemřel papež Řehoř XVI. A jako jeho nástupce byl zvolen Pius IX., který svou funkci vykonával po dobu dlouhých dvaatřiceti let.⁵¹

Jelikož byl papež Lev XIII. mimořádně pilný, stal se již 13. prosince roku 1853 kardinálem. Jakožto kardinál se zajímal i o ty nejchudší. Je zapotřebí zmínit založení chlapeckého sirotčince, zajišťování zásob pro chudinu v době hladomoru, rozšíření staré nemocnice tak, aby do ní mohli být přijímáni i tzv. nezhojitelní churavci, tedy ti, které již nešlo vyléčit, a dokonce se postaral i o založení křesťanské zastavárny.⁵²

Po roce 1859 docházelo k válkám a Perugie byla přepadena piemontským vojskem. Město sice bylo církví opět dobyto, ale již o rok později bylo nepřáteli opět obsazeno. V návaznosti na to podával Jáchym opakovaně stížnosti králi

---

49 Papež Lev XIII: památník vydaný ku slavnosti kněžských druhotin jeho ke dnu 31. prosince 1887. V Praze: Kníž. arcib. knihtiskárna, 1887. 30 s.

50 Papež Lev XIII: památník vydaný ku slavnosti kněžských druhotin jeho ke dnu 31. prosince 1887. V Praze: Kníž. arcib. knihtiskárna, 1887. 30 s.

51 Papež Lev XIII: památník vydaný ku slavnosti kněžských druhotin jeho ke dnu 31. prosince 1887. V Praze: Kníž. arcib. knihtiskárna, 1887. 30 s.

52 Papež Lev XIII: památník vydaný ku slavnosti kněžských druhotin jeho ke dnu 31. prosince 1887. V Praze: Kníž. arcib. knihtiskárna, 1887. 30 s.

Viktoru Emanueli týkající se jeho vlády. V těchto stížnostech zejména kritizoval zavedení civilního manželství, ale i to, že v této době docházelo k potlačování klášterů. Jednou tak byl i obžalován „*pro popuzování k nenávisti proti zákonům a pro pohrdání jimi*,“ soudci, kteří jeho případ soudili se ve dvou stolicích vyjádřili proti jeho odsouzení.⁵³ Z tohoto důvodu tedy k jeho stíhání nedošlo.⁵⁴

Po smrti papeže Pia IX. byl Jáchym zvolen papežem, a to dne 20. února 1878 a přijal jméno Lev XIII. Zemřel roku 1903 ve věku 93. Byl přezdíván jako „papež encyklik“, protože právě encyklik vydal celou řadu, která čítala hned třicet šest svazků, kdy nejznámější z nich je bezesporu *Rerum novarum*.⁵⁵

5.2 Vznik tradice papežského piva

Jak již bylo podotknuto, vznik tradice papežského posvěceného piva je úzce spjat s již zmíněným papežem Lvem XIII.

Dle dostupných zdrojů tato tradice započala již ve druhé polovině 19. století, kdy byl plzeňský ležák dopravován do Vatikánu papeži jménem města Plzně, měšťanů, ale samozřejmě i jménem Plzeňského Prazdroje. Papež Lev XIII. si tehdy nechal plzeňské pivo do Vatikánu dovážet na doporučení svých lékařů, jelikož trpěl mnoha zdravotními problémy. Plzeňské pivo díky svému obsahu papeži Lvovi XIII. prospívalo a pivo si i velmi oblíbil. Město Plzeň, měšťané, ale samozřejmě i místní pivovar proto pivo zasílali papeži i jako dárek k nejvýznamnějším křesťanským svátkům, Velikonocům.⁵⁶

Samozřejmostí bylo, že várka piva prošla aktem žehnání. Tento akt se pojí s uvažením první várky světově proslulého světlého ležáku a to konkrétně s dnem 5. října 1842. Protože město Plzeň spadalo pod pražskou diecézi, připadlo žehnání tehdejšímu arcibiskupovi Aloisi Josefu Schrenkovi.⁵⁷

---

53 Papež Lev XIII: památník vydaný ku slavnosti kněžských druhotin jeho ke dnu 31. prosince 1887. V Praze: Kníž. arcib. knihtiskárna, 1887. strana 15

54 Papež Lev XIII: památník vydaný ku slavnosti kněžských druhotin jeho ke dnu 31. prosince 1887. V Praze: Kníž. arcib. knihtiskárna, 1887. 30 s.

55 iROZHLAS.cz. Lev XIII. Český rozhlas. (online), c1997-2022 [cit. 2022-03-17]. Dostupné z: <https://www.irozhlas.cz/node/8025453>

56 Archiv společnosti Plzeňský Prazdroj, a.s.

57 Archiv společnosti Plzeňský Prazdroj, a.s.

Dnes mezinárodně známý Plzeňský Prazdroj v té době nesl název Měšťanský pivovar. Svou ochrannou známku „Pilsner Bier“ si nechal zaregistrovat na základě Císařského patentu o ochranných známkách v roce 1859 a až o tři roky později, tedy v roce 1862 mluvíme o ochranné známce „Urquell“ tedy „Prazdroj“. Samotný pivovar nesoucí název Plzeňský Prazdroj, a. s., tak, jak ho známe dnes, svůj název získal až po privatizaci v roce 1994.⁵⁸

První písemná zmínka o plzeňské tradici spočívající v dovozu plzeňského spodně kvašeného ležáku pochází z tehdy hojně vydávaného časopisu Kvas, což byl časopis spolku pro průmysl pivovarský v království Českém v Praze. Tato zmínka pochází z konce 19. století, konkrétně z roku 1890 a praví, že „*Papeži Lvu XIII. odporučili lékaři, aby pil plzeňské pivo. Vídeňská nunciatura objednává pivo toto v lahvích, které se dříve, nežli pro papeže do Říma se zašle, pasterizuje, aby podrželo na dlouhé své cestě původní jakost. Jak se sděluje, chutná staříckému papeži pivo toto znamenitě a podporuje značně jeho zdraví.*“⁵⁹

K pivu byl vždy přidán i velikonoční dárek pro papeže. Dodnes lze v Pivovarském muzeu v Plzni vidět skleněný soudek z 19. století, který byl jedním z dárků, které byly společně s pivem odeslány papeži do Vatikánu.⁶⁰

Tato tradice však v historii nebyla pouze tradicí 19. století. Popularitě se tato tradice těšila i ve 30. letech 20. století. Dodávky se však postupně staly pravidelnými. Za zmínku stojí článek otištěný v Českém deníku ze dne 8. ledna 1930, který praví, že „*Papež a plzeňské pivo. Zvláštní připomenutí zasluhuje, že v srpnu roku 1890 nařídili lékaři papeži Lvu XIII., aby k posílení svému v své rekonvalescenci požíval pravidelně plzeňského piva, které bylo proň vídeňskou nunciaturou objednáno přímo v Měšťanském pivovaře, kde bylo dle lékařů pro papeže zvláště sterilizováno. Papež si nápoj ten zvláště oblíbil.*“⁶¹ a článek otištěný v Nové době dne 21. června 1934, který říkal, že „*Dnes byly návštěvou v Plzni branné výbory sněmovny a senátu, které dopoledne prohlédly Škodovy závody v Plzni, jak o tom píšeme na jiném místě a odpoledne navštívily Měšťanský pivovar. Po prohlídce tohoto světoznámého podniku bylo účastníkům*

---

58 Archiv společnosti Plzeňský Prazdroj, a.s.

59 Archiv společnosti Plzeňský Prazdroj, a.s.

60 Archiv společnosti Plzeňský Prazdroj, a.s.

61 Archiv společnosti Plzeňský Prazdroj, a.s.

podáno správou Měšťanského pivovaru občerstvení. Zajímavo je, že členové branných výborů v Měšťanském pivovaru pili pivo, které bylo z várky, objednané pro Vatikán. Zajímavé je taky, že Měšťanský pivovar v Plzni již více krát dodal zásilku pro papežský dvůr a dodává také příležitostně své výborné pivo pro celou řadu velvyslanectví nejen československých, ale i jiných států v různých evropských, ale i zámořských státech.“⁶²

5.3 Obnova tradice papežského piva

Je známo, že jednotlivé země se u apoštolského stolce ve Vatikánu prezentují tím nejlepším, co patří k jejich národním pokladům. Pivo patří mezi nevíce vyvážené české produkty a obzvláště pivo plzeňské se nejen v tuzemsku, ale i v zahraničí, těší velké oblibě. Poté, co byla v archiváliích nalezena první zmínka o papežském pivu, nebylo pochybností o tom, že velice vhodným velikonočním dárkem pro samotného papeže by byl plzeňský ležák, který si oblíbil jeden z nejznámějších papežů, Lev XIII. Jelikož Plzeňský Prazdroj dbá na tradice, obnovil tuto tradici a již v roce 2011 zaslal prostřednictvím delegace za sebe, město Plzeň, občany města Plzně, ale i samotnou Českou republiku, do Vatikánu u příležitosti oslav Velikonoc a blahorečení papež Jana Pavla II. várku speciálního ležáku, jakožto symbolický dar. Navázalo se tak na více než sto let starou tradici.⁶³

Akt žehnání si po sto šedesáti devíti letech od aktu žehnání prvnímu plzeňskému ležáku, vzal na svá bedra Mons. František Radkovský jakožto plzeňský biskup, který pivu požehnal tradičním „Dej, ať slouží lidem ke zdraví a k radosti.“ Je velice symbolické, že várka požehnaného piva pro papeže zrála v sudu v souladu s tradiční výrobou po dobu čtyřiceti dní, tedy po celé období půstu. Obnovení této tradice sklidilo velký úspěch, proto se tradice obnovila nejen u příležitosti beatifikace Jana Pavla II., ale ze znovunalezené tradice papežského piva, se opět stala tradice každoroční.⁶⁴

Jak bylo zvykem, Plzeň do Vatikánu nezaslala pouze pivo, ale vždy byl přidán výjimečný dárek. Hned v následujícím roce 2012, bylo toto posvěcené a vyzrálé pivo pro papeže Benedikta XVI. zasláno k apoštolskému stolci ve třetinkových

---

62 Archiv společnosti Plzeňský Prazdroj, a.s.

63 Archiv společnosti Plzeňský Prazdroj, a.s.

64 Archiv společnosti Plzeňský Prazdroj, a.s.

lahvích o celkovém počtu dva tisíce dvanáct lahví. Počet lahví měl symbolizovat rok 2012. Společně s lahvemi byl samozřejmě zaslán i osobní dar. V tomto roce se jednalo o ručně foukaný křišťálový pohár, který zhotovil designér Lars Kemper ve spolupráci s českými skláři z Nového Boru. Tento pohár byl vyráběn po dobu dvaceti dní a byly vyhotoveny pouze dva světové exempláře, kdy první z nich putoval společně s lahvemi požehnaného papežského piva do Vatikánu jakožto osobní dar pro papeže Benedikta XVI. a druhý z exemplářů pro Pivovarské muzeum v Plzni. Poháry byly uloženy ve zlato-zelené krabičce, která byla vystlána bílou hedvábnou vložkou. Ve Vatikánu dary převzal z rukou Jeho Excellence velvyslance Pavla Vošalíka, velvyslance České republiky při Svatém stolci za přítomnosti Jeho Eminence kardinála Vlka kardinál Tarcisio Bertona, státní sekretář Svatého stolce. Všech dva tisíce dvanáct lahví piva se rozdělilo na dvě části, kdy první část byla určena pro představitele Svatého stolce a druhá mířila do Domu Svaté Marty pro poutníky a zaměstnance Vatikánu. Jako poděkování společnosti Plzeňský Prazdroj za uvaření speciálního piva, dostal Plzeňský Prazdroj v den předání darů, tedy 4. dubna 2012 pamětní medaili papeže Benedikta VI., oficiální medaili sedmého roku pontifikátu, která byla uložena v kožené krabičce s erbem papeže. Starší obchodní sládek Václav Berka tehdy uvedl *„Je to mimořádný pocit sledovat výpravu současného vozu s plzeňským pivem, a zároveň vědět, že si navzdory času na našem pivu pochutnával tehdejší papež už před 111 lety. Skutečnost, že bude ve Vatikánu náš ležák chutnat stejně jako kdysi, potvrzuje i dávná listina s výsledky švýcarské laboratoře Las Veritas z roku 1897. Tehdy naměřené výsledky se totiž téměř přesně shodují s hodnotami současného plzeňského piva. Papež František tak může mít jistotu, že pije pivo stejně chuti jako jeho někdejší předchůdce papež Lev XIII.“*⁶⁵

Tradicí se pokračovalo hned v následujícím roce 2013. Várce požehnal i v tomto roce plzeňský biskup Mons. František Radkovský, a to dne 11. února 2013 na varně Plzeňského Prazdroje. Symbolický počet lahví piva, které přispějí k oficiálním oslavám Velikonoc v Římě, se zvýšil o jednu lahev na dva tisíce třináct. Osobním darem pro papeže se v tomto roce stal skleněný pohár ve tvaru vejce s vybroušenými velikonočními motivy a jemnými zlatými ornamenty, který byl vytvořen úspěšným českým designérem Ronym Pleslem ve spolupráci se

---

65 Archiv společnosti Plzeňský Prazdroj, a.s.

zručnými skláři z Desné u Kamenického Šenova. Na tomto velikonočním poháru dominoval zlatý nápis „Pilsner Urquell“ a pečeť se zlaceným okrajem a jemnými zlatými ornamenty. Celý tento pohár byl uložen na podstavci v polstrované krabici ve tvaru vejce. V tomto roce se generální audience konala 27. března 2013 a dary převzal osobně z rukou generálního ředitele Plzeňského Prazdroje Douga Brodmana sám papež František.⁶⁶

Roku 2014 se k oslavám Velikonoc připojila i kanonizace nejcharizmatičtějších papežů všech dob a to Jana Pavla II. a Jana XXIII., známý s přízviskem „il papa buono“ tedy „dobrý papež“. I v tomto roce došla do Vatikánu várka plzeňského piva a to v počtu dvou tisíc čtrnácti lahví.⁶⁷

O rok později, v roce 2015 se počet lahví ležáku opět o jednu zvýšil, a to na počet krásných dvou tisíc patnácti lahví ležáku. V tomto roce, kdy se město Plzeň stalo evropským hlavním městem kultury, byl dar města Plzně, občanů města Plzně a Plzeňského Prazdroje opět velice originálním. Tentokrát plzeňský sládek Václav Berka v úterý 31. března v městském státě Vatikánu odevzdal k rukám asesora Mons. Petera Briana Wallse kromě piva i tehdejší osobní dar v podobě designového pivního püllitru, který byl dílem světoznámého českého umělce a výtvarníka Bořka Šípka. Autor v poháru propojil jak prvky křesťanství, tak i prvky pivní tematiky. Pohár byl zhotoven v Novém Boru ve studiu Anežka.⁶⁸

Rok 2016 kromě celkového počtu dvou tisíc šestnácti lahví symbolizoval i bednářský dárek v podobě dřevěného soudku s nefiltrovaným plzeňským ležákem, který sám o sobě je charakterizován vůní pivovarských kvasinek, přirozeným kvasničným zákalem a výraznou, plnou chutí. Oproti filtrovaným pivům disponuje vyšším obsahem pivovarských kvasinek, které jsou odpovědné za již zmíněný kvasničný zákal a charakteristickou vůni, a dalších přírodních látek, které pocházejí ze sladu a chmele.⁶⁹

Rok před zařazením bednářů na národní seznam kulturního dědictví, jakožto rarity v Evropě, plzeňští bednáři přispěli vytvořením ochranné bedny na zvon, jakožto

---

66 Archiv společnosti Plzeňský Prazdroj, a.s.

67 Archiv společnosti Plzeňský Prazdroj, a.s.

68 Archiv společnosti Plzeňský Prazdroj, a.s.

69 Archiv společnosti Plzeňský Prazdroj, a.s.

osobní velikonoční dar pro papeže. V tomto roce bylo odkázáno na legendu, že na Zelený čtvrtek všechny zvony utichají a odlétají pro požehnání papeže do Říma. A právě s odkazem na tuto legendu bylo rozhodnuto, že pro tento rok bude dar kromě tradičních lahví piva odpovídajících letopočtu tvořit i třiceticentimetrový, desetikilový zvon zhotovený ze směsi mědi a cínu odkazující právě na tuto legendu. Zvon byl vyroben zvonařskou rodinnou firmou Trvalcových na Slovensku. Jeho trup byl zdoben reliéfem Baziliky svatého Petra. Zajímavé je, že rodina Tovalcových při zhotovování svých zvonů pro lepší přilnavost a pevnost formy používá pivo. Při výrobě tohoto zvonu bylo použito pivo Pilsner Urquell, jelikož obsahuje látky, které pomáhají scelení. Jak již bylo řečeno, tak ochranný obal na tento dar v podobě bedny zhotovili bednáři Plzeňského Prazdroje, kteří uchovávají starobylé řemeslo a pečují o dubové kádě, ale i sudy, ve kterých část již uvařeného plzeňského spodně kvašeného světlého ležáku dozrává přímo v historických sklepech místního pivovaru. Jak se stalo již tradicí, tak i v tomto roce bylo papežskému pivu požehnáno plzeňským biskupem. V tomto roce Mons. Tomášem Holubem. Dary předal během generální audience plzeňský starší obchodní sládek Václav Berka.⁷⁰

Rok 2018 byl i v této tradici výjimečný, jelikož právě rok 2018 s sebou nesl i dvě významná výročí a to sto let od konce první světové války a sto let od vzniku samostatné Československé republiky. I proto měl být dar v tomto roce ojedinělý. Kromě lahví piva odpovídajícím letopočtu, kterému požehnal emeritní plzeňský biskup Radkovský, dřevěného soudku z dílny plzeňských bednářů tak do Vatikánu odcestovalo i měděné vejce. Vejce je odjakživa univerzálním symbolem Velikonoc, vitality a nového života a měď, která byla k jeho výrobě použita je spojena s pivovarnictvím, protože již od prvopočátku až do současnosti, je pivo vařeno výhradně v měděných nádobách a to s přímým otopem. Měď je dobrým vodivým materiálem a přispívá k nenapodobitelné chuti a vysoké kvalitě uvařeného piva. Autorství jedinečného daru v podobě měděného vejce si připisuje slovenský umělecký kovář Jozef Tomčala. Vejce je na podstavci obohaceno

---

70 Archiv společnosti Plzeňský Prazdroj, a.s.

o gravírování v podobě obou letošních, nejen pro Českou republiku, významných výročí.⁷¹

Doposud poslední audience u Svatého stolce spojená s předáním darů se uskutečnila v roce 2019. I v tomto roce předával dary vrchní obchodní sládek Václav Berka doprovázený obchodním ředitelem Tomáše Mráze. Audience proběhla ve středu po Velikonocích. Kromě již tradičního počtu lahví piva s sebou delegace přivezla i půlmetrový krucifix, který byl zhotoven z dubového dřeva, která pocházelo z historických sudů pivovaru. Tento kříž byl určen pro varnu Plzeňského Prazdroje. Papež tomuto kříži požehnal a poděkoval za dodávku piva.⁷²

V roce 2020 byla tato krásná obnovená tradice bohužel opět přerušena, a to pandemií koronaviru Covid-19. Tehdy jubilejní desátá várka, sice byla vysvěcena a připravena na svou jeden tisíc tři sta kilometrů dlouhou cestu do Vatikánu, kvůli epidemiologické situaci ale várka piva nebyla doručena. Várka byla proto předána plzeňskému biskupství, které ji na aukčním portále Aukro ve dnech 29. dubna až 14. května 2020 vydražilo. Získaná částka byla rozdělena na dvě části, kdy první polovina získaných finančních prostředků putovala do Vatikánu a druhá Diecézní charitě Plzeň. Tyto prostředky byly oběma stranami využity pro zmínění dopadu pandemie. Lahve byly baleny v baleních po osmi kusech. Každé jednotlivé balení disponovalo unikátním číslem a vyvolávací cena činila dvě stě čtyřicet devět korun. Některá balení měla i svého patrona, kterými byly známé osobnosti jako veslař Ondřej Synek, herec, moderátor a hudebník Aleš Háma, předseda Českého olympijského výboru Jiří Kejval, herečka Aňa Geislerová, atletka Zuzana Hejnová, přednosta kardiocentra IKEM prof. Jan Pirk, náčelník Generálního štábu Armády České republiky gen. Aleš Opata, kardinál Dominik Duka, arcibiskup pražský, klavírista a skladatel Petr Malásek, herec, moderátor a hudebník Marek Eben, zpěvák Michal hrůza, farář Zbigniew Czendik, režisér Jiří Strach, hudebník Petr Janda, herec a ředitel Mezinárodního filmového festivalu Karlovy Vary Jiří Bartoška, herec, textař a spisovatel Jiří Suchý, snowboardistka Eva Samková, ale i běžkyně na lyžích Kateřina Neumannová. Tito patroni se na balení podepsali a připsali i věnování. K vydraženému balení piva se pojil

---

71 Archiv společnosti Plzeňský Prazdroj, a.s.

72 Archiv společnosti Plzeňský Prazdroj, a.s.

i certifikát s podpisy plzeňského biskupa Tomáše Holuba a sládka Václava Berky.⁷³

5.4 Využití tradice v marketingu

Jak již bylo zmíněno, tradice papežského piva byla obnovena po více než sto letech. Je známo, že Plzeňský Prazdroj dbá na tradice a jejich dodržování. Však i díky dodržování výrobních postupů svého piva se stále drží na předních příčkách na mezinárodním trhu s pivem a ročně exportuje do více než padesáti zemí světa. Prodej plzeňského piva se ročně pohybuje v kolem deseti milionů prodaných hektolitrů. Za tímto úspěchem bezesporu stojí dokonalá receptura, ale i dobré vedení a úspěšný marketing.⁷⁴

Plzeňský Prazdroj každoročně podporuje charitativní akce, ale i akce mediálně známé. Mezi jedny z nejznámějších se řadí každoroční charitativní dražba designových lahví Pilsner Urquell, kdy výtěžek z této aukce putuje na konto Centra Paraple.⁷⁵

Médiím dobře známá je i tradice papežského piva, které jsme se v této kapitole věnovali. O obnovení této tradice jsme se dočetli jak na stránkách Plzeňského Prazdroje v tiskovém centru, kde pravidelně přibývají aktuality, ale také v celostátních médiích. Již v roce 2017 byl papežskému velikonočnímu pivu věnován vstup v Událostech v regionech v České televizi, která má značný celostátní mediální dosah.⁷⁶ O tři roky později v roce 2020, kdy do tradice vstoupila pandemie koronaviru, dokázal Plzeňský Prazdroj této skutečnosti využít i pro svou vlastní propagaci. O přerušení tradice z důvodu protiepidemiologických opatření jsme se mohli dozvědět ze zpravodajského portálu Novinky.cz, který má rovněž jako Česká televize a její Události v regionech celostátní dosah. Pozornost v této nastalé situaci byla věnována zejména přerušení tradice a využití uvařeného

---

73 Archiv společnosti Plzeňský Prazdroj, a.s.

74 KOVÁŘ, Zdeněk. Plzeňský generální vikář požehnal jubilejní desáté velikonoční várce Pilsner Urquell pro papeže. (online) Plzeňský Prazdroj, 4.3.2020, c.2022 [cit. 2022-03-22] Dostupné z: <https://www.prazdroj.cz/plzensky-generalni-vikar-pozehnal-jubilejni-desate-velikonocni-varce-pilsner-urquell-pro-papeze>

75 KOVÁŘ, Zdeněk. Charitativní dražba designových lahví Pilsner Urquell letos Centru Paraple vynesla bezmála 2,1 milionů korun. (online) Plzeňský Prazdroj, 14.12.2019, c.2022, [cit. 2022-03-22] Dostupné z: <https://www.prazdroj.cz/charitativni-drazba-designovych-lahvi-pilsner-urquell-letos-centru-paraple-vynesla-bezmala-21-milionu-koron>

76 Pivo pro papeže. Události v regionech, TV, ČT 1, 27.2.2017 18:00

piva v charitativní akci za účelem zmírnění dopadů koronaviru.⁷⁷ Propagaci dražby uvařeného piva na portále Aukro.cz podpořily i veřejně známé osobnosti, které se objevily v roli patronů jednotlivých pivních balíčků. Plzeňský Prazdroj tak využil jak tradice, k jejímuž přerušení za nešťastných okolností opět došlo, ale i dosahu, který mají veřejně známé osobnosti mezi svými fanoušky.⁷⁸

Na uvedeném příkladu tak lze vidět, že i tradice dokáží vzbudit mediální zájem na širokém okruhu veřejnosti a jejich dodržování a propagace ve spojení s produktem mohou zacílit na větší okruh spotřebitelů a přispět k povědomí o firmě a jejích produktech.

6 MUZEJNÍ SBÍRKY VĚNOVANÉ VELIKONOČNÍM TRADICÍM

Velikonoce představují jeden z nejdůležitějších svátků v roce. Jsou obklopené řadou zvyků a tradic, kdy ty hlavní z nich jsme si v této bakalářské práci již představili. Tyto zvyky a tradice se však nepojí jen se současnou dobou, ale především vychází z naší historie. V této kapitole se budeme věnovat muzejním sbírkám, které představují součást správy kultury.

6.1 Zákon o ochraně sbírek muzejní povahy

Jedním z nejdůležitějších zákonů oblasti správy kultury je zákon č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy, který nahradil do té doby platný zákon č. 54/1959 Sb., o muzeích a galeriích. Platnosti a účinnosti nabyl dne 12. května 2000 a obsahuje dvacet dva paragrafů. Je rozdělen do šesti částí.

Část první, nejobsáhlejší, obsahuje prvních sedmnáct paragrafů a věnuje se ochraně sbírek muzejní povahy. Nalezneme zde vymezen předmět úpravy, ale i vymezení základních pojmů, které zákon v celém svém textu používá, jako definice sbírky muzejní povahy, sbírkový předmět, muzeum, galerie, ale i pojem veřejné služby. Tento zákon zároveň stanovuje, že v případě, že sbírka je ve vlastnictví České republiky či územně samosprávného celku, použije se

---

77 BLAŽEK, Ivan. Plzeňské pivo pro papeže skončí v aukci. (online) Novinky.cz, 28.4.2020, c.2019-2022 [cit. 2022-03-22] Dostupné z: <https://www.novinky.cz/koktejl/clanek/plzenske-pro-papeze-skonci-v-aukci-40322172>

78 KOVÁŘ, Zdeněk. Plzeňské biskupství vydraží jubilejní desátou várku Pilsner Urquell původně určenou papeži. (online) Plzeňský Prazdroj, 28. 4. 2020, c.2022 [cit. 2022-03-22] Dostupné z: <https://www.prazdroj.cz/plzenske-biskupstvi-vydrazi-jubilejni-desatou-varku-pilsner-urquell-puvodne-urcenou-papezi>

ustanovení §490 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, jakožto zvláštní právní předpis, protože je určena k veřejnému užívání.

Zákon se věnuje i úpravě centrální evidence sbírek muzejní povahy, kterou si v této práci ještě představíme.

V zákoně je stanoveno, že sbírky zapsané v již zmíněné centrální evidenci je zapotřebí chránit, a to jak proti kriminální činnosti jako je krádež, vloupání, tak i proti vis maior, jako je poškození nepříznivými vlivy prostředí.

Vlastníkům jsou zároveň zákonem ukládány i povinnosti týkající se uchovávání kompletní sbírky, umožnění jejího zpřístupnění, ale i zacházení se sbírkou či provádění inventarizací, kdy pro provedení inventarizace podle tohoto zákona se nepoužije zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví. Pro provedení inventarizace prostřednictvím inventury se v případě sbírek muzejní povahy použije tohoto zákona, tedy zákona o ochraně sbírek muzejní povahy, kdy postup je zakotven v ustanovení § 12 zákona a prováděcího předpisu k tomuto zákonu.

Zákon myslí i na případný ozbrojený konflikt a za tímto účelem ukládá vlastníkům povinnost strpět označení budovy a to i mezinárodní označení, které říká, kde je sbírka umístěna a to zejména za tím účelem, aby sbírka byla chráněna pro případ ozbrojeného konfliktu.

Zákonem je upraven i postup pro případ odcizení sbírky nebo její části. V takovémto případě je povinností tuto skutečnost oznámit do třiceti dnů Ministerstvu kultury. Jedná se o lhůtu subjektivní, která je počítána od okamžiku, kdy se vlastník o odcizení dozvěděl a zákon zde ukládá i povinnost tuto skutečnost nahlásit Policii České republiky.

Je důležité zmínit, že v případě, že jsou sbírky vedeny v centrální evidenci, zákon zakazuje jejich zastavení či zatížení věcnými právy. Pro případ, že se tak i přesto stane, tak zákon stanovuje, že v takovém případě jde o jednání nulitní.

Zákon však vlastníkům dává i práva a to např. v podobě odborné pomoci, o kterou může vlastník žádat. Tato odborná pomoc může pomoci osobám starajícím se o sbírku se zařazením sbírky, určením sbírkových předmětů, ale poskytuje

i poradenskou činnost, či restaurování děl. Tato pomoc je pro organizační složky státu, které jsou vlastníky, bezplatná.

Samozřejmostí je i ukotvení výroční zprávy, která je upravena v části věnující se standardům, ostatně jako uložení povinnosti každoročního pořádání muzejních programů čerpajících ze sbírky.

Dočasné pozastavení činnosti je dle tohoto zákona možné, ale však jen po nezbytně nutnou dobu a to výlučně z důvodů vymezených v taxativním výčtu v ustanovení §10a odst. 5 písm. a) až e).

Zákonem je umožněn i vývoz sbírek do zahraničí a to §11, ale jen za účelem vystavování, restaurace a konzervace, kdy se jedná o výčet taxativní, a to na dobu určitou a jen na povolení Ministerstva kultury. To vydá povolení na základě žádosti vlastníka sbírky. Pokud je žádosti vyhověno, nedochází k vydání rozhodnutí, ale k potvrzení žádosti. V některých případech je třeba, aby při vývozu byla i jiná povolení, která toto povolení nenahrazují.

Kontrolu dodržování zákonných ustanovení provádí Ministerstvo kultury a v případě vývozu do zahraničí je zákonem zmocněn i celní úřad. V případě, že celním úřadem dojde ke zjištění, že sbírka nebyla dovezena zpět do České republiky včas, nebo byly dovezeny předměty, které nejsou totožné s předměty vyvezenými, podává celní úřad Ministerstvu kultury návrh na zahájení řízení.

V tomto řízení jsou přestupky vymezeny v §14 zákona, kde jsou upraveny i sankce za ně.

V závěrečných ustanoveních zákon odkazuje na správní řád, kterým se projednávání přestupků řídí a stanovuje, že tento zákon nederoguje lex specialis v podobě zákona o archivnictví, který obsahuje úpravu archiválií, či lex specialis chránící kulturní památky, v současnosti zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči.

6.2 Vyhláška, kterou se provádí zákon o ochraně sbírek muzejní povahy

Již jsme si představili zákon č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy. Tento zákon v mnoha svých ustanoveních odkazuje na prováděcí předpis. Tímto předpisem je vyhláška Ministerstva kultury č. 275/2000 Sb., kterou se provádí zákon č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy (dále jen „vyhláška“).

Tato vyhláška je platná a účinná od 18. srpna 2000, a jakožto prováděcí předpis konkretizuje některá ustanovení zákona a zároveň je jejím obsahem celkem pět příloh a to vzorů tiskopisů, tabulky, která obsahuje konkretizaci počtu movitých věcí ve sbírce, aby mohla být sbírka zapsána do centrální evidence, a taxativní výčet vymezující organizace státu, které jsou určeny k odborné pomoci vlastníkům sbírek.

Vyhláška obsahuje pouze osm paragrafů, kdy první definuje, co se považuje za režim zajišťující ochranu a trvalé uchování sbírek muzejní povahy a jednotlivých sbírkových předmětů.

Rozsáhlejším je druhý paragraf zabývající se vedením sbírkové evidence. Je zde stanoveno, který soubor movitých a nemovitých věcí lze evidovat jako jeden sbírkový předmět, ale vedení dvoustupňové evidence v případě sbírek o více než třech tisících věcech movitých či více než jedenácti věcech nemovitých. Zde je prvním stupněm tzv. chronologická evidence, která vede přírůstky zpravidla v knize přírůstkové, a druhým katalog sbírkových předmětů, který nalezneme vedený nejčastěji buď v inventární knize nebo na zvláštních kategorizačních listech. V tomto druhém případě jde o tzv. systematickou evidenci. Pokud sbírky nedosahují uvedených hranic, tedy mají méně než tři tisíce jedna věcí movitých nebo méně než jedenáct věcí nemovitých, mohou být vedeny pouze systematickou evidencí. Sbírkový předmět je vždy označen evidenčním číslem, které slouží jako jeho identifikátor.

Vyhláška ale upravuje i inventarizaci sbírek, která probíhá jednou ročně, v případě řádné inventarizace, ale i inventarizaci mimořádnou. Provedení evidence se vždy zaznamenává v evidenci systematické. Pokud se tato nevede, k zaznamenání se použije chronologická evidence.

V případě, že dochází k vyřazení sbírkového předmětu ze sbírkové evidence, užívá se zřetelného označení slovem „VYŘAZENO“ odkazujícím na dokumenty, které zdůvodňují vyřazení sbírkového předmětu.

Ve svém závěru vyhláška upravuje vzory tiskopisů. V první příloze nalezneme žádost o zápis do centrální evidence podle ustanovení §3 odst. 2 věty druhé a ustanovení § 17 odst. 1 zákona č. 122/2000 Sb. Jedná se o vzor tiskopisu, na který odkazuje ustanovení §4 odst. 1 zákona č. 122/2000 Sb. Tiskopis je rozdělen na část A a B, kdy v části A žadatel uvede název sbírky, identifikuje vlastníka sbírky a správce sbírky. Je potřeba i označit obor sbírky a sbírku stručně charakterizovat. Tato část A zůstává Ministerstvu kultury, zatímco část B, která je s částí A totožná, se vydává vlastníkově sbírky, žadateli. Pokud je žádost schválena, je sbírce Ministerstvem kultury přiděleno evidenční číslo sbírky, uveden datum zápisu sbírky a to na obě části.

Druhá příloha obsahuje vzor osvědčení o provedeném zápisu do centrální evidence podle ustanovení §5 odst. 1 zákona č. 122/2000 Sb. Tímto osvědčením je Ministerstvem kultury potvrzeno, že sbírka byla zapsána do centrální evidence, kdy je v osvědčení uvedeno i evidenční číslo sbírky. I v tomto případě obsahuje tiskopis dvě části, část A a část B. Část A je vydána vlastníkově sbírky a část B je ponechána Ministerstvu kultury.

Posledním z tiskopisů je žádost o vydání povolení k vývozu podle ustanovení § 11 odst. 2 zákona č. 122/2000 Sb. Tato žádost je dvojjazyčná na rozdíl od předchozích vzorů a to zejména kvůli přeshraničnímu styku. Pod českým překladem je uveden překlad do anglického jazyka. Do žádosti se uvádí identifikace vlastníka sbírky i samotné sbírky, aby mohla být při návratu zkontrolována, ale je potřeba uvést i důvod vývozu sbírky. Zde je potřeba dbát na to, aby byl důvod v souladu se zákonným taxativním výčtem. V neposlední řadě se určuje i doba, po kterou budou sbírkové předměty vyvezeny a do jejíhož uplynutí je třeba sbírku přivést zpět do České republiky. Žádost by měla obsahovat i základní informace o zemi vývozu, jako je název země, ale i identifikaci příjemce sbírky a způsob dopravy. Pokud Ministerstvo kultury žádost schválí, udělí povolení, které je součástí přílohy. V tomto případě je příloha vystavena ve třech částech, kdy první část A zůstává Ministerstvu kultury

a části B a C se vydávají vlastníkově sbírky, žadateli. Část C se potvrzuje celním orgánem a to jak při vývozu, tak i při zpětném dovozu.

9.3 Centrální evidence

9.3.1 Centrální evidence a právo na informace

Právo na informace patří mezi základní lidská práva a je zakotveno v čl. 17 zákona č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod (dále jen „LZPS“) a zakládá právo jedince jak vyhledávat informace, tak i vyjadřovat své názory a informace šířit, které lze vymezit jako negativní závazek státu, jelikož stát v tomto případě není povinen aktivně konat. V tomto právu je však LZPS zakotven i pozitivní závazek, který veřejné moci ukládá aktivní konání, kdy jde o právo na přístup k informacím. Tím je založena povinnost orgánů veřejné moci informace poskytovat.⁷⁹

Výslovnou povinnost orgánů veřejné moci poskytovat informace zakotvuje odst. 5 čl. 17 LZPS odkazující na zákon stanovující podmínky a provedení. Tímto zákonem je především zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím.

Centrální evidence je zákonem zřízený systém spravovaný Ministerstvem kultury splňující požadavky stanovené jak zákonem č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy, jakožto *lex specialis*, tak i zákonem č. 160/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, jakožto *lex generalis*. Ten obecně stanovuje požadavky kladené na povinné subjekty, kterými jsou organizační jednotky státu, ale i rozsah zveřejňovaných informací a jejich obsahu.

Centrální evidence je dálkovým systémem, kdy úpravu zveřejnění informací dálkovým přístupem upravuje ustanovení §5a zákona č. 160/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím

9.3.2 Centrální evidence sbírek muzejní povahy Ministerstva kultury

Centrální evidence sbírek muzejní povahy Ministerstva kultury (dále jen „CESMP“) je systémem, jenž je přístupný veřejnosti a to dálkově. Byl zřízen

---

⁷⁹ HUSSEINI, Faisal. Listina základních práv a svobod: komentář. V Praze: C.H. Beck, 2021. Beckova edice komentované zákony. ISBN 9788074008122

zákonem č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy, kde se centrální evidenci věnují §3 - §8.

CESMP je vedena Ministerstvem kultury, kdy ministerstvo ex offio, jak mu ukládá zákon, do této evidence zapisuje název sbírky, její popis, ale i obor, který je dokumentován a označení oblasti, ze které sbírkové předměty pocházejí. V CESMP nalezneme i identifikaci sbírky, která jí byla přidělena v podobě evidenčního čísla, ale také datum, ke kterému byla sbírka zapsána do centrální evidence.⁸⁰

V této evidenci nalezneme sbírky, jejichž vlastníkem je Česká republika popřípadě územní samosprávný celek. Samozřejmostí je, že do evidence mohou být zapsány i sbírky, jejichž vlastníkem není Česká republika či její organizační složka, nýbrž soukromý subjekt. V takovém případě je tato sbírka zapsána na žádost vlastníka sbírky.⁸¹

CESMP takto v elektronické podobě zaznamenává a přináší možnost nahlédnout do sbírek zabývajících se naším kulturním bohatstvím a to jak prostřednictvím textového popisu, tak i vybraných fotografií.⁸²

6.4 Muzeum a galerie severního Plzeňska v Mariánské Týnici

Muzeum a galerie severního Plzeňska v Mariánské Týnici sídlící v areálu bývalého cisterciáckého kláštera je příspěvkovou organizací, jejímž zřizovatelem je Plzeňský kraj. Sbírka, jejímž vlastníkem je Plzeňský kraj a správcem Muzeum a galerie severního Plzeňska obsahuje celkem dvanáct podsbírek, kdy jednou z nich je sbírka etnografická, kde nalezneme velikonoční předměty, které byly běžně k vidění na venkově ve druhé polovině devatenáctého století.⁸³

---

80 ČESKÁ REPUBLIKA. Centrální evidence sbírek muzejní povahy. Cesonline.cz (online). c.1993-2022 [cit. 2022-03-25] Dostupné z: <https://www.cesonline.cz/ar1-ces/cs/ces-uvod/>

81 ČESKÁ REPUBLIKA. Centrální evidence sbírek muzejní povahy. Cesonline.cz (online). c.1993-2022 [cit. 2022-03-25] Dostupné z: <https://www.cesonline.cz/ar1-ces/cs/ces-uvod/>

82 ČESKÁ REPUBLIKA. Centrální evidence sbírek muzejní povahy. Cesonline.cz (online). c.1993-2022 [cit. 2022-03-25] Dostupné z: <https://www.cesonline.cz/ar1-ces/cs/ces-uvod/>

83 ČESKÁ REPUBLIKA. Centrální evidence sbírek muzejní povahy. Cesonline.cz (online). c.1993-2022 [cit. 2022-03-27] Dostupné z: https://www.cesonline.cz/ar1-ces/cs/detail-ces_us_cat-psb0000281-11-Etnograficka/?disprec=10&iset=3

Muzeum spravuje i podsbírký charakteru historického, uměleckého či uměleckoprůmyslové práce. V těchto podsbírkách nalezneme předměty s velikonoční tematikou. Avšak zde se již nejedná o tradice a předměty tradice vystihující, ale čistě o předměty s velikonočním motivem.⁸⁴

Ve Vašem muzeu nabízíte návštěvníkům národopisnou expozici věnující se lidovým tradicím a zvykům. Jakou část zde zastupují Velikonoce a s tím související zvyky?

V našem muzeu a galerii se samozřejmě zabýváme i Velikonocemi a velikonočními zvyky obecně. Jelikož se jedná i o galerii, kdy se snažíme zachytit i umění, tak v našem depozitáři nalezneme např. produkty z 19. století z železáren v Hořovicích, kdy je na mosazné desce zachycena poslední večeře jako jeden z ústředních motivů Velikonoc. V expozicích se objevuje i polychromovaná dřevořezba ze západních Čech vyrobená kolem roku 1460 zachycující klečícího Krista. Co se týče naší národopisné expozice, tak zda samozřejmě pravidelně umísťujeme Velikonoční předměty. Zpravidla jde o řehtačky či klepačky, ale můžeme zde nalézt i keramickou formu velikonočního beránka rudé barvy, ale i nějaké malované kraslice, jakožto symbol Velikonoc.⁸⁵

To je skvělé. Máte zmapován i průběh tradic na Severním Plzeňsku v historii?

Máme dochovány i dobové fotografie z různých tradic. Třeba velice povedenou je fotografie ze 70. let 20. století zachycující rajrání v Horní Bělé. Pokud bychom se bavily o dávné historii, tak víme, že na Škaredou středu se tradičně dávala větší večeře. Samozřejmě pak mluvíme o velikonočních jídlech, pomlázkách apod.⁸⁶

Pořádáte nějaké pravidelné akce, kde tyto informace sdílíte i s širokou veřejností?

Ano, pořádáme akce věnující se velikonočním tradicím. Pořádáme přednášky jak pro širokou veřejnost, tak i pro školy, kde s dětmi hovoříme právě o zvycích a tradicích, pořádáme i oživlé prohlídky na toto téma, ale ty nepořádáme každoročně. Navštěvujeme i domy seniorů a dokonce jsme vydali i publikaci Od

---

84 ČESKÁ REPUBLIKA. Centrální evidence sbírek muzejní povahy. Cesonline.cz (online). c.1993-2022 [cit. 2022-03-27] Dostupné z: <https://www.cesonline.cz/arl-ces/cs/vysledky/?pg=1&iset=4>

85 Rozhovor s Hanou Fryčkovou vedený Kristýnou Suchou dne 15. března 2022

86 Rozhovor s Hanou Fryčkovou vedený Kristýnou Suchou dne 15. března 2022

masopustu do Velikonoc, kde máme zmapováno jak období masopustu, tak i velikonoční zvyky v jednotlivých obcích na severním Plzeňsku jako je Manětín, Horní Bělá nebo Hracholusky. V této publikaci se objevují i písně, které zaznívaly při mších, či říkačky.⁸⁷

Pořádáte toho tedy opravdu hodně a je vidět, že tradice na severním Plzeňsku máte opravdu zmapovány. Jak jste se vypořádali s překážkami v podobě protiepidemiologických opatření kvůli koronaviru Covid – 19?

Myslím, že celkem dobře. Přemístili jsme se na internet a aktivity se snažili zpřístupnit online.⁸⁸

Jak se o těchto akcích zájemci dozvědí?

Třeba v roce 2020, kdy vše utla pandemie koronaviru, jsme své online aktivity propagovali hlavně prostřednictvím rozhlasu, kdy jsme s redaktorkou Českého rozhlasu, Martinou Klímovou, natočili rozhovory, kde jsme si povídali na téma Velikonoc a posluchače jsme pozvali na naše online aktivity. V témže roce jsme další rozhlasovou upoutávku natočili k celorepublikové akci Archeologické léto, nebo i video reportáž pro regionální televizi ZAK. Dále byl v tomto roce umístěn propagační zarámovaný leták do hotelu Bílý Beránek v centru Kralovic. Pravidelně se účastníme také veletrhů jako Regiontour v Brně, ale i neméně známého ITEP, který se bohužel kvůli pandemii v roce 2020 nekonal. K naší propagaci tak můžeme zařadit i naše webové stránky, Facebook, ale i stránku Google +.⁸⁹

6.5 Muzeum jižního Plzeňska v Blovicích

Muzeum jižního Plzeňska v Blovicích je příspěvkovou organizací Plzeňského kraje a sídlí v budově blovického zámku. Jeho zřízení je datováno na počátek 20. století, do roku 1913, kdy z iniciativy místního ředitele škol, Františka Roušara vznikl muzejní odbor. Muzeum původně neslo název Roušarovo vlastivědné muzeum v sedmdesátých letech 20. století bylo přejmenováno na

---

87 Rozhovor s Hanou Fryčkovou vedený Kristýnou Suchou dne 15. března 2022

88 Rozhovor s Hanou Fryčkovou vedený Kristýnou Suchou dne 15. března 2022

89 Rozhovor s Hanou Fryčkovou vedený Kristýnou Suchou dne 15. března 2022

Okresní muzeum Plzeň – jih se sídlem v Blovicích. Současný název muzeum nese od roku 2012. Muzeum je správcem celkem tří podsbírek, kdy etnografické exponáty patří pod historickou sbírku. Sbírkový fond zahrnuje zejména textilie a tiskoviny pocházející z 18. až 20. století.⁹⁰

Mezi stálými expozicemi nabízíte velkou řadu expozic týkajících se lidové a národopisné tematiky. Mají v těchto expozicích zastoupení i lidové zvyky a tradice týkající se Velikonoc?

Ano, samozřejmě celoročně máme v expozicích umístěny řehtačky. V depozitáři máme celou řadu tradičních materiálních sbírkových předmětů věnovaných velikonočním tradicím. Dokonce zde najdeme i moranu z 19. století. Ve většině případů se ale jedná právě o již zmíněné řehtačky a nebo malované kraslice, které jsou tradičním symbolem Velikonoc. Ve vyobrazení interiérů si mohou návštěvníci povšimnout i vyobrazení tradičních motivů tzv. svatých koutů, které byly za účelem modlení umísťovány do rohů místností.⁹¹

Jak často expozice obměňujete?

Minimálně jednou v sezóně k obměnění dochází a expozice pravidelně doplňujeme i v závislosti na období. Tedy před Velikonocemi doplníme velikonoční exponáty a kolem Vánoc vánoční. Pokud ale očekáváme návštěvu např. školní či táborové skupiny, předem do expozic doplňujeme drobnosti, které jsou dětem blízké, jako v případě Velikonoc a velikonočních zvyků řehtačky.⁹²

Obsahuje sbírka i jinou kuriozitu, než moranu?

Nevím, zda to považovat za kuriozitu, ale ve sbírce máme i kostelní řehtačku. Jde o velkou řehtačku velikosti stolu, na kterou bylo řehtáno farářem ve chvíli, kdy, jak se říká, zvony odletěly do Říma. Farář tak i svolával k modlitbě.⁹³

---

90 MUZEUM JIŽNÍHO PLZEŇSKA V BLOVICÍCH. O nás. (online) Muzeum jižního Plzeňska v Blovicích, p.o. c.2022 [cit. 2022-03-28] Dostupné z: <https://www.muzeum-blovice.cz/navstivte-nas/o-muzeu/>

91 Rozhovor s Mgr. Michalem Červenkou vedený Kristýnou Suchou dne 25. března 2022

92 Rozhovor s Mgr. Michalem Červenkou vedený Kristýnou Suchou dne 25. března 2022

93 Rozhovor s Mgr. Michalem Červenkou vedený Kristýnou Suchou dne 25. března 2022

Zmínil jste také velikonoční kraslice. Jedná se nějaké specifické zdobení jako vyškrabávání, malování voskem apod., či máte zastoupeno více druhů dekorování kraslic?

Kraslice jsou současnější. Jejich stáří je přibližně dvacet až čtyřicet let, kdy byly sbírky cíleně obohacovány v rámci tehdejších programů. Jedná se tak o směs různých stylů zdobení od těch modernějších až po ty starobylé.⁹⁴

Říkal jste, že sbírky byly cíleně vytvářeny v rámci tehdejších programů. Snažíte se o takového rozšiřování sbírek i dnes?

V současnosti sbírky aktivně nevytváříme. Dříve se i objížděly vesnice. Dnes ale již ne. Pokud by se sbírky takto cíleně rozšiřovaly, tak se využije spolupracujících výrobců, jak to nyní praktikuje řada muzeí. U sběru je poslední dobou problém s původem. Je těžké zjistit, zda daná věc nepochází z trestné činnosti. Proto preferujeme dary od fyzických osob, abychom se těmito situacím vyhnuli.⁹⁵

Víte, jak je to s velikonočními tradicemi na jižním Plzeňsku momentálně? Mapujete, zda se stále dodržují?

Víme, že ve městě jsou tradice již zaniklé. Udrží se maximálně velikonoční pomlázka a zdobení kraslic je spíše sporadické. V okolních vesnicích se občas objevují ještě křídači, ale těchto vesnic je už menšina.⁹⁶

To je škoda. Snažíte se velikonoční tradice nějak propagovat?

Ano. Každoročně pořádáme dílnu pro veřejnost spojenou s prohlídkou. Na dílně si děti něco vyrobí, prohlédnou si velikonočně vyzdobený zámek, vyneseme smrtku a za zvuku řehtaček se v závěru prochází zámecký park. Jedná se ale spíše jen o edukační záležitost.⁹⁷

6.6 Muzeum Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech

Muzeum Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech je pobočkou Západočeského muzea v Plzni a to od roku 2015. Bylo založeno již v roce 1905 a specializuje se

---

94 Rozhovor s Mgr. Michalem Červenkou vedený Kristýnou Suchou dne 25. března 2022

95 Rozhovor s Mgr. Michalem Červenkou vedený Kristýnou Suchou dne 25. března 2022

96 Rozhovor s Mgr. Michalem Červenkou vedený Kristýnou Suchou dne 25. března 2022

97 Rozhovor s Mgr. Michalem Červenkou vedený Kristýnou Suchou dne 25. března 2022

hlavně na historii, etnografii, paleontologii a přírodovědu. Návštěvníci mohou navštívit celkem šest stálých expozic a to železářskou výrobu na Rokycansku a Podbrdsku, venkovské bydlení na Rokycansku, měšťanskou domácnost na Rokycansku, Rokycansko v minulosti, přírodu pro budoucnost a otisky času věnující se hlavně paleontologickým nálezům.⁹⁸

Je známo, že se Vaše muzeum orientuje spíše přírodovědně. Nicméně spravujete i sbírky etnografické. Obsahují tyto sbírky i nějaké předměty vystihující velikonoční tradice?

*Ano, máme ve svých sbírkách i předměty, které se pojí s Velikonocemi. Vesměs jde ale o řehtačky a kraslice.*⁹⁹

Jsou kraslice zdobeny jedním konkrétním stylem, či jde o více zdobících technik?

*Jde o více zdobících technik. Hodně z nich je ale zdobeno voskem.*¹⁰⁰

Rozšiřujete v posledních letech své sbírky věnující se velikonočním tradicím?

*Sbírky v současné době aktivně nerozšiřujeme. Pokud by nám ale někdo přinesl darem nějaký předmět, tak ho do sbírky zařadíme. Stalo se to ale naposledy tak před sedmi lety. V poslední době k žádnému dalšímu rozšíření nedošlo.*¹⁰¹

Zařazujete velikonoční sbírkové předměty do svých expozic v období Velikonoc?

*Expozice obměňujeme, ale necílíme na určité období.*¹⁰²

Na sobotu 9. dubna chystáte ve spolupráci s městem Rokycany jarní akci zaměřenou na oslavu velikonočních svátků. Zaměřujete se na této akci vždy jen na jednu velikonoční tradici, či se snažíte obsáhnout větší okruh velikonočních tradic?

---

98 ZÁPADOČESKÉ MUZEUM V PLZNI. Muzeum Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech. (online) Západočeské muzeum v Plzni, c.2022 [cit. 2022-03-29] Dostupné z: <https://www.zcm.cz/o-muzeu/objekty/muzeum-dr-bohuslava-horaka-v-rokycanech>

99 Rozhovor s Janem Lehnerem vedený Kristýnou Suchou ze dne 28. března 2022

100 Rozhovor s Janem Lehnerem vedený Kristýnou Suchou ze dne 28. března 2022

101 Rozhovor s Janem Lehnerem vedený Kristýnou Suchou ze dne 28. března 2022

102 Rozhovor s Janem Lehnerem vedený Kristýnou Suchou ze dne 28. března 2022

Tuto akci pořádáme již tradičně sobotu před květnou nedělí. V muzeu se shromáždí lektoři, kdy každý z nich má svůj stánek na jiném místě v muzeu a návštěvníkům ukazují, jak se co vyrábí. Oni sami se tak i mohou něco vyrobit a odnést. Jednou jsme zde měli i lektora, který foukal vajíčka ze skla. Myslím, že i takovéto akce velikonočním tradicím prospívají, protože hodně lidí si tak rozšíří i obzory, co mohou doma vyzkoušet a třeba si takto přijdou na svou vlastní velikonoční tradici.¹⁰³

---

103 Rozhovor s Janem Lehnerem vedený Kristýnou Suchou ze dne 28. března 2022

ZÁVĚR

Velikonoční svátky bezesporu patří k nejznámějším svátkům v roce a pojí se s řadou zvyků a obyčejů. Tradice pojící se s Velikonocemi jsou součástí kulturního dědictví České republiky a jsou součástí i kultury této země. Veřejná správa si mimo jiné klade za cíl o tyto památky, byť nehmotné, pečovat.

Tato práce si vzala za cíl vysvětlit pojem tradice ve společenských vědách, následně se zaměřit na velikonoční tradice na Plzeňsku a zhodnocení jejich potenciálu.

Nejprve jsme si představili tradici související s obcí Mešno na Rokycansku. Z provedené rešerše v místní kronice bylo zjištěno, že pozornost, která by měla být věnována tradici, která se stále dodržuje, je spíše věnována jiným tématům, jako je např. počasí a toto velice zajímavé a důležité téma odsouvá do pozadí. I přesto se tradice v této vesnici stále dodržuje, přestože za poslední století prošlo řadou změn. Nejstarší křistač, který vede celou skupinku, se již nenazývá kaprálem, ale moderněji vyznívajícím slovem vedoucí, křistání se již účastní i dívky, ale proměnou prošly i koledy, které nyní tvoří kromě vajec a financí také cukrovinky. Tradice se předává z generace na generaci.

Následně jsme se věnovali obnovené tradici papežského piva, která je typickou tradicí pro Plzeň, ale je velice významnou i pro celou Českou republiku. V tomto případě výrobce piva, Plzeňský Prazdroj převzal iniciativu a tuto tradici využívá a propaguje. Spolupracuje s velvyslancem České republiky, který je součástí delegace předávající požehnané pivo a dar, a dělá České republice dobré jméno jak v tuzemsku, tak i ve světě.

V poslední části této bakalářské práce byla pozornost věnována muzejním sbírkám věnujícím se velikonočním tradicím, jakožto etnografickým pramenům. Ze stran muzeí byla na jednu stranu vidět snaha o zpřístupnění tohoto kulturního dědictví a to jak prostřednictvím zařazení sbírkových předmětů do stálých expozic, které jsou pravidelně obměňované, tak i sdílením nabytých informací prostřednictvím přednášek, seminářů, ale i akcí, které muzea pořádají. Na druhou stranu však sbírky nejsou aktivně rozšiřovány a to zejména z důvodu obav původu sbírkových předmětů. Muzea tak spoléhají na dary od fyzických osob.

Tento výzkum lze provést ve větším měřítku. Zajisté by bylo zajímavé provést daleko více rozhovorů s respondenty různých věkových kategorií týkající se křistání, či oblast křistání neohraničovat pouze jednou obcí, ale zaměřit se na celý region, popřípadě se zaměřit i na další tradice v těchto obcích. Lze rozšířit i okruh muzeí a jejich sbírek.

CIZOJAZYČNÉ RESUMÉ

Easter is undoubtedly one of the most famous holidays of the year and is associated with many customs and traditions. The traditions associated with Easter are part of the cultural heritage of the Czech Republic and are also part of the culture of this country. The public administration aims, among other things, to take care of these monuments, even if they are intangible.

This paper aims to explain the concept of tradition in social sciences, then to focus on Easter traditions in the Pilsen region and to evaluate their potential.

First, we introduce the tradition related to the village of Mešno in Rokycany region. From the research carried out in the local chronicle it was found that the attention that should be paid to the tradition that is still observed is rather devoted to other topics, such as the weather, and this very interesting and important topic is related to the background. Despite this, the tradition is still followed in this village, even though it has undergone many changes over the last century. The oldest cross bearer, who leads the group, is no longer called a corporal, but the more modern sounding word for leader, and girls now take part in the crossing, but the carols have also undergone a transformation and now consist of sweets as well as eggs and finances. The tradition is passed down from generation to generation.

We then turned our attention to the renewed tradition of the Pope's beer, which is a typical tradition for Pilsen, but is also very important for the whole Czech Republic. In this case, the beer producer, Pilsner Urquell, has taken the initiative to use and promote this tradition. It cooperates with the Ambassador of the Czech Republic, who is part of the delegation presenting the blessed beer and the gift, and makes a good name for the Czech Republic both at home and in the world.

In the last part of this bachelor thesis, attention was paid to museum collection dedicated to Easter traditions as ethnographic sources. On the one hand, there was an effort on the part of the museums to make this cultural heritage accessible, both through the inclusion of collection items in permanent exhibitions that are regularly renewed, and through the sharing of the acquired information through lectures, seminars, and events organized by the museums. On the other hand,

however, the collections are not actively expanded, mainly due to concerns about the provenance of the collection objects. Museums thus rely on donations from individuals.

This research can be done on a larger scale, It would certainly be interesting to conduct many more interviews with respondents of different ages about cross-breeding, or to not limit the area of cross-breeding to one village, but to focus on the whole region, or to focus on other traditions in these villages. The range of museums and their collections could also be expanded.

POUŽITÉ ZDROJE

Tištěné dokumenty

Jižní Plzeňsko ...: historickovlastivědný sborník Muzea jižního Plzeňska v Blovicích. Blovice: Muzeum jižního Plzeňska v Blovicích, 2003-. ISBN 978-80-87495-04-9

HUSSEINI, Faisal. Listina základních práv a svobod: komentář. V Praze: C.H. Beck, 2021. Beckova edice komentované zákony. ISBN 9788074008122

Nařízení vlády republiky Československé č. 211/1921 Sb., ze dne 9. června 1921

PLZEŇ TURISMUS. Otevřete si Plzeň a objevte Plzeňský kraj: program 9 týdnů baroka 2015 : výstavy : akce v regionu. [Plzeň]: Plzeňský kraj ve spolupráci s Plzeň 2015, Plzeň - Turismus a MAS sv. Jana z Nepomuku, [2015]. ISBN 978-80-906075-7-6

Papež Lev XIII: památník vydaný ku slavnosti kněžských druhotin jeho ke dnu 31. prosince 1887. V Praze: Kníž. arcib. knihtiskárna, 1887. 30 s

Severní Plzeňsko. [Kralovice]: [Reklama Fryček], [2020]

Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod

FROLCOVÁ, Věra Velikonoce v české lidové kultuře. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2001. ISBN 80-7021- 503-8 s. 111 [cit. 2022-03-29].

TOUFAR, Pavel. Velikonoce. Ilustrace Karel FRANTA. Vyd. 1. Třebíč: Akcent, 2001. ISBN 978-80-7268-129-7 315s

VLASÁKOVÁ, Olga. Velikonoce: tradice, pečivo, strava. Vyd. 1 Rakovník: Okresní muzeum, 1992. ISBN 80-85081-14-8 48 s.

Vládní nařízení č. 169/1932 Sb., o pamětních knihách obecních

Vyhláška Ministerstva kultury č. 275/2000 Sb., kterou se provádí zákon č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy

Zákon č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy

Zákon č. 132/2006 Sb., o kronikách obcí

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Elektronické dokumenty

ČESKÁ REPUBLIKA. Centrální evidence sbírek muzejní povahy. Cesonline.cz (online). c.1993-2022 Dostupné z: <https://www.cesonline.cz/arl-ces/cs/ces-uvod/>

DAŇKOVÁ, Magdalena. České pivo míří do Vatikánu. Papež a celý Svátý stolec dostanou 2017 lahví plzeňského ležáku. (online) Aktuálně.cz, 7.4.2017, c.1999-2022 Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/ceske-pivo-miri-do-vatikanu-papez-a-cely-svaty-stolec-dostan/r~0c2f4cc21b5211e7a70b002590604f2e/>

DOBROVOLNÁ, Kateřina Do Vatikánu poputuje jubilejní velikonoční várka plzeňského piva. (online) Český rozhlas Plzeň, 11.3.2020 c.1997-2022 Dostupné z: <https://plzen.rozhlas.cz/do-vatikanu-poputuje-jubilejni-velikonocni-varka-plzenskeho-piva-8161549>

DIECÉZE PLZEŇSKÁ. Generální vikář Jakub Holík požehnal 10. velikonoční várce plzeňského pivo pro papeže. (online) Diecéze plzeňská, 4.3.2020, c.2022 Dostupné z: <https://www.bip.cz/cs/novinky/2020-03-generalni-vikar-jakub-holik-pozehnal-10-velikonocni-varce-plzenskeho-piva-pro-papeze#>

Kronika obce Mešno, 1. díl, roky 1924-1995 Dostupná z: <https://www.portafontium.eu/iipimage/30760542>

ZÁPADOČESKÉ MUZEUM V PLZNI. Muzeum Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech. (online) Západočeské muzeum v Plzni, c.2022 Dostupné z: <https://www.zcm.cz/o-muzeu/objekty/muzeum-dr-bohuslava-horaka-v-rokycanech>

HOŘÍNKOVÁ, Monika. Na Slovensku se vyrábí speciální zvon pro papeže. Jednou z důležitých výrobních ingrediencí je plzeňské pivo. (online) Regiony24.cz, 22.2.2017, c.2003-2021 Dostupné z: <https://www.regiony24.cz/74-229587-na-slovensku-se-vyrabi-specialni-zvon-pro-papeze--jednou-z-dulezitych-vyrobnich-ingredienci-je-plzenske-pivo>

MUZEUM JIŽNÍHO PLZEŇSKA V BLOVICÍCH. O nás. (online) Muzeum jižního Plzeňska v Blovicích, p.o. c.2022 Dostupné z: <https://www.muzeum-blovice.cz/navstivte-nas/o-muzeu/>

NEMEC, Milan. Pápež dostane na Veľkú noc (aj) pivo z Plzne. (online) ENJOY, 26.3.2018, c.2022 Dostupné z: <https://enjoy.trend.sk/restauracie/papez-dostane-velku-noc-aj-pivo-plzne>

VANČOVÁ, Markéta. Papež František nedostane velikonoční pivo z Plzně, koronavirus ťápl do letité tradice. Zato se požehnanou várkou (o)svěží / pijí na biskupství. (online) Krajské listy, 10.4.2020, c. 2013-2022 Dostupné z: <https://www.krajskelisty.cz/plzensky-kraj/23758-papez-frantisek-nedostane-velikonocni-pivo-z-plzne-koronavirus-tapl-do-letite-tradice-zato-se-pozehnanou-varkou-osvezi-piji-na-biskupstvi.htm>

OTS. Pápež prevzal tradičnú veľkonočnú zásielku od Pilsner Urquell. (online) Teraz.sk, 25. 4. 2019, c.2017 Dostupné z: <https://www.teraz.sk/magazin/tradicna-velkonocna-zasielka-pre-s/391868-clanok.html>

iDNES.cz Papež si o Velikonocích pripije plzeňským pivem, (online) iDNES.cz, 30.3.2015, c.1999-2022 Dostupné z: https://www.idnes.cz/plzen/zpravy/velikonoce-velikonocni-pivo-lezak-pilsner-urquell-vatikan.A150330_155905_plzen-zpravy_pp

Pivo pro papeže. Události v regionech, TV, ČT 1, 27.2.2017 18:00

KOVÁŘ, Zdeněk Plzeňské biskupství vydraží jubilejní desátou várku Pilsner Urquell původně určenou papeži. (online) Plzeňský Prazdroj, 28. 4. 2020, c.2022 Dostupné z: <https://www.prazdroj.cz/plzenske-biskupstvi-vydrazi-jubilejni-desatou-varku-pilsner-urquell-puvodne-urcenou-papezi>

OSVALDOVÁ, Marie. Plzeňské biskupství vydraží jubilejní desátou várku Pilsner Urquell původně určenou papeži. (online) Plzen.cz, 28.4.2020, c.2022 Dostupné z: <https://www.plzen.cz/plzenske-biskupstvi-vydrazi-jubilejni-desatou-varku-pilsner-urquell-puvodne-urcenou-papezi>

BLAŽEK, Ivan. Plzeňské pivo pro papeže skončí v aukci. (online) Novinky.cz, 28.4.2020, c.2019-2022 Dostupné z: <https://www.novinky.cz/koktejl/clanek/plzenske-pro-papeze-skonci-v-aukci-40322172>

KOVÁŘ, Zdeněk. Plzeňský generální vikář požehnal jubilejní desáté velikonoční várce Pilsner Urquell pro papeže. (online) Plzeňský Prazdroj, 4. 3. 2020, c. 2022 Dostupné z: <https://www.prazdroj.cz/plzensky-generalni-vikar-pozehnal-jubilejni-desate-velikonocni-varce-pilsner-urquell-pro-papeze>

BLAJDOVÁ, Radka. Plzeňský Prazdroj přivezl pivo pro papežský stůl. (online) Česká biskupská konference, 26. 4. 2019, c.2022 Dostupné z: <https://www.cirkev.cz/cs/aktuality/190426plzensky-prazdroj-privezl-pivo-pro-papezsky-stul#>

BRONKOVÁ, Johana. Plzeňský Prazdroj přivezl pivo pro papežský stůl. Navazuje na tradici z konce 19. století. (online) Vatican News, 24. 4. 2019, c.2017-2022 Dostupné z: <https://www.vaticannews.va/cs/vatikan/news/2019-04/plzensky-prazdroj-privezl-pivo-pro-papezsky-stul.html>

HRDINA, Ignác Antonín. Pokyn Karla hraběte Chotka k vedení obecních a farních kronik v Čechách. (online) Revue církevního práva – Church Law Review, 2009, 3/09 (44), c. 2009. s.211-213 ISSN 1211-1635 Dostupné z: <http://spcp.prf.cuni.cz/42-56/44-cele.pdf>

Předání požehnaného piva Svatému stolci. (online) Velvyslanectví České republiky při Svatém stolci, 27.3.2018, Dostupné z:

https://www.mzv.cz/vatican/cz/zpravy_a_udalosti/x2016/predani_pozehnaneho_piva_svatemu_stolci.html

HOBBSAWM, Eric, RANGER, Terence. The Invention of Tradition. Cambridge University Press, 1983. ISBN 0 521 43773 3 s.324 Dostupné z: https://psi424.cankaya.edu.tr/uploads/files/Hobsbawm_and_Ranger_eds_The_Invention_of_Tradition.pdf

FREUND, Barbora; SVOBODOVÁ, Michaela. V plzeňském Muzeu církevního umění najdete zajímavosti z historie pivovarnictví. (online) Český rozhlas Plzeň, 13. 8. 2019, c.1997-2022 Dostupné z: <https://plzen.rozhlas.cz/v-plzenskem-muzeu-cirkevniho-umeni-najdete-zajimavosti-z-historie-pivovarnictvi-8037435>

KRÁSOVÁ, Kateřina. Vatikán přijal tradiční pozdrav z Plzně – požehnané pivo a originální dar Pilsner Urquell. (online) Plzeňský Prazdroj, 31.3.2015, c.2022 Dostupné z: <https://www.prazdroj.cz/1492-vatik-n-p-ijal-tradi-n-pozdrav-z-plzn-po-ehnan-pivo-a-origin-ln-dar-pilsner-urquell>

MAŘANOVÁ, Helena. Velikonoční pivo cestuje do Vatikánu. (online) Město Plzeň, 22.3.2013, c.2022 Dostupné z: <https://www.plzen.eu/o-meste/aktuality/aktuality-z-mesta/velikonocni-pivo-cestuje-do-vatikanu.aspx>

SMUTNÁ, Martina. VIDEO: Češi předali papeži požehnaný ležák z Plzně. Podává se k večeři. (online) iREGIONY.cz, 21.2.2017, Dostupné z: https://www.impuls.cz/regiony/plzensky-kraj/papez-frantisek-pozehnan-plzenske-pivo.A170419_185606_imp-plzensky_kov

REGIONPLZEN.CZ. Vikář požehnal velikonoční várce piva pro papeže. (online) Regionplzen.cz, 4.3.2020, c.2000-2022 Dostupné z: <https://www.regionplzen.cz/zpravodajstvi/plzensky-generalni-vikar-pozehnal-desate-velikonocni-varce-pro-papeze-151051/>

KŘEŠŤANSKÝ SVĚT. Zprávy týdne – papeži dorazilo požehnané plzeňské pivo. (online) Křesťanský svět. 28.4.2019, c.2022 Dostupné z: <https://krestansky-svet.signaly.cz/1904/zpravy-tydne-papezi-dorazilo-pozehnan-plzenske-pivo>

Rozhovory

Rozhovor s Františkem Šloufem vedený Kristýnou Suchou dne 27. března 2022

Rozhovor se Stanislavem Šloufem vedený Kristýnou Suchou ze dne 28. března 2022

Rozhovor s Hanou Fryčkovou vedený Kristýnou Suchou dne 15. března 2022

Rozhovor s Mgr. Michalem Červenkou vedený Kristýnou Suchou dne 25. března 2022

Rozhovor s Janem Lehnerem vedený Kristýnou Suchou ze dne 28. března 2022

Jiné

Archiv společnosti Plzeňský Prazdroj, a. s.